

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Principles of Mass Communication (230112101)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) खालीलपैकी कोणते संवादाचे प्राथमिक कार्य आहे?
 - अ) मनोरंजन करण्यासाठी
 - ब) माहिती देणे, प्रभाव पाडणे आणि मनोरंजन करणे
 - क) प्रेक्षकांना गोंधळात टाकणे
 - ड) वातावरणात आवाज निर्माण करणे
- २) संप्रेषणाची प्रक्रिया काय आहे?
 - अ) फक्त संदेश पाठवणे
 - ब) संदेश एन्कोड करणे, प्रसारित करणे आणि डीकोड करणे
 - क) संदेश ऐकणे
 - ड) विविध स्वरूपांमध्ये सामग्रीची निर्मिती
- ३) खालीलपैकी कोणते मौखिक संप्रेषण उत्तम प्रकारे परिभाषित करते?
 - अ) देहबोलीद्वारे संवाद
 - ब) बोललेले किंवा लिखित शब्द वापरून संवाद
 - क) गैर-मौखिक संकेताद्वारे संप्रेषण
 - ड) केवळ हातवारे करून संवाद
- ४) खालीलपैकी कोणते गैर-मौखिक संवादाचे उदाहरण नाही?
 - अ) डोळा संपर्क
 - ब) हाताचे जेश्चर
 - क) लिखित पत्रे
 - ड) चेहऱ्यावरील भाव
- ५) कोणत्या प्रकारच्या संप्रेषणामध्ये संदेश दोन किंवा अधिक लोकांमध्ये थेट सामायिक केला जातो?
 - अ) इंटरपर्सनल कम्युनिकेशन
 - ब) जनसंवाद
 - क) परस्पर संवाद
 - ड) लहान गट संवाद

- ६) खालीलपैकी कोणता संवाद स्वतःमध्ये घडणाऱ्या संवादाला सूचित करतो?

 - अ) परस्पर संवाद
 - ब) इंटरापर्सनल कम्युनिकेशन
 - क) जनसंवाद
 - ड) लहान गट संवाद

७) आर्थिक आणि सामाजिक विकासासाठी, विशेषतः विकसनशील देशांमध्ये प्रसारित करण्यासाठी माध्यमांचा वापर केला जावा या कल्पनेचा पुरस्कार कोणता संप्रेषण सिद्धांत करतो?

 - अ) विकास माध्यम सिद्धांत
 - ब) लोकशाही सहभाग मीडिया सिद्धांत
 - क) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
 - ड) हुकूमशाही सिद्धांत

८) एक दोलायमान लोकशाही सुनिश्चित करण्यासाठी आणि सर्व लोकांसाठी समान प्रवेशास प्रोत्साहन देण्यासाठी माध्यमांनी सक्रियपणे नागरिकांच्या सहभागास प्रोत्साहित केले पाहिजे असे सुचविणारा सिद्धांत म्हणून ओळखला जातो.

 - अ) उदारमतवादी सिद्धांत
 - ब) समाजवादी सिद्धांत
 - क) लोकशाही सहभाग मीडिया सिद्धांत
 - ड) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत

९) कोणता सिद्धांत सुचित करतो की माध्यमांनी समाजाच्या गरजांनुसार आणि सामाजिक समस्यांचे निराकरण करण्यात मदत करण्यासाठी कार्य केले पाहिजे?

 - अ) हुकूमशाही सिद्धांत
 - ब) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
 - क) उदारमतवादी सिद्धांत
 - ड) विकास माध्यम सिद्धांत

१०) मार्शल मॅक्लुहान यांची "माध्यम म्हणजे संदेश" ही संकल्पना खालीलपैकी कोणत्या कल्पनेशी संबंधित आहे?

 - अ) संदेशाची सामग्री माध्यमापेक्षा अधिक महत्त्वाची आहे.
 - ब) संदेश ज्या माध्यमाद्वारे वितरित केला जातो तो संदेश स्वतःच आकार घेतो.
 - क) माध्यम हे सरकारी नियंत्रणाचे साधन असावे.
 - ड) माध्यमांनी मनोरंजन आणि शिक्षण समान रीतीने दिले पाहिजे.

११) मार्शल मॅक्लुहानच्या मते, खालीलपैकी कोणते "हॉट" माध्यमाचे उदाहरण आहे?

 - अ) रेडिओ
 - ब) दूरदर्शन
 - क) मुद्रित (वृत्तपत्र)
 - ड) दूरध्वनी

- १२) मार्शल मॅक्लुहान यांनी माध्यमांचे दोन प्रकारांमध्ये वर्गीकरण केले: 'हॉट' आणि 'कूल' खालीलपैकी कोणते "थंड" माध्यमाचे वैशिष्ट्य आहे?
- यात प्रेक्षकांचा कमी सहभाग आवश्यक आहे.
 - हे अधिक संवेदी सहभाग आणि प्रतिबद्धता प्रदान करते.
 - हे अधिक तपशीलवार आहे आणि स्पष्ट संदेश देते.
 - हे निष्क्रिय आहे आणि त्यात प्रेक्षकाचा कमी संवाद असतो.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२
- संवादाची संकल्पना आणि संवादाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - संवादाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - प्रभावी संवादाचे मुलभूत घटक काय आहेत?
 - औपचारिक आणि अनौपचारिक संप्रेषणामध्ये फरक करा.
 - डान्स प्रतिमान स्पष्ट करा.
 - संवादाचे विविध प्रकार समजावून सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे/टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अरिस्टॉटल प्रतिमान
 - लासवेल प्रतिमान
 - आंतर-वैयक्तिक संप्रेषण
 - समूह संवाद
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- आधुनिक समाजात जनसंवादाची व्याप्ती काय आहे?
किंवा
 - मास कम्युनिकेशनचे कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- वन स्टेप प्लो थिअरी आणि टू स्टेप थिअरी स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Principles of Mass Communication (230112101)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. 12

- 1) Which of the following is a primary function of communication?
 - a) To entertain
 - b) To inform, influence, and entertain
 - c) To confuse the audience
 - d) To create noise in the environment
- 2) What is the process of communication?
 - a) Only transmitting a message
 - b) Encoding, transmitting, and decoding a message
 - c) Listening to a message
 - d) The creation of content in various formats
- 3) Which of the following best defines verbal communication?
 - a) Communication through body language
 - b) Communication using spoken or written words
 - c) Communication through non-verbal cues
 - d) Communication through gestures only
- 4) Which of the following is NOT an example of non-verbal communication?

a) Eye contact	b) Hand gestures
c) Written letters	d) Facial expression
- 5) In which type not communication is the message shared between two or more people directly?
 - a) Intrapersonal communication
 - b) Mass communication
 - c) Interpersonal communication
 - d) Small group communication
- 6) Which of the following refers to communication that happens within oneself?
 - a) Interpersonal communication
 - b) Intrapersonal communication
 - c) Mass communication
 - d) Small group communication

- 7) Which communication theory advocates the idea that media should be used to promote economic and social development, especially in developing countries?
- a) Development Media Theory
 - b) Democratic Participation Media Theory
 - c) Social Responsibility Theory
 - d) Authoritarian Theory
- 8) The theory that suggests media should actively encourage participation from citizens to ensure a vibrant democracy and to promote equal access for all people is known as:
- a) Libertarian Theory
 - b) Socialistic Theory
 - c) Democratic Participation Media Theory
 - d) Social Responsibility Theory
- 9) Which theory suggests that the media must act in accordance with the needs of society and in such a way as to help resolve social problems?
- a) Authoritarian Theory
 - b) Social Responsibility Theory
 - c) Libertarian Theory
 - d) Development Media Theory
- 10) Marshall McLuhan's concept of "the medium is the message" is associated with which of the following ideas?
- a) The content of the message is more important than the medium.
 - b) The medium through which a message is delivered shapes the message itself.
 - c) Media should be a tool for government control.
 - d) Media should provide entertainment and education equally.
- 11) According to Marshall McLuhan, which of the following is an example of a "hot" medium?
- a) Radio
 - b) Television
 - c) Print (Newspapers)
 - d) Telephone
- 12) Marshall McLuhan classified media into two types: 'hot' and 'cool'. Which of the following is a characteristic of a "cool" medium?
- a) It requires less participation from the audience
 - b) It provides more sensory involvement and engagement
 - c) It is more detailed and gives clear messages
 - d) It is passive and involves little audience interaction

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Explain the concept of Communication and the importances of Communication.
- b) Explain the types of communication.

- c) What are basic elements of effective communication?
- d) Distinguish between formal and informal communication.
- e) Explain the dance model.
- f) Explain the various types of communication.

Q.3 Write short answer/short notes. (Any Two) 12

- a) Aristotal Model
- b) Lasswell Model
- c) Intra- Personal Communication
- d) Group Communication

Q.4 Board question. (Any One) 12

- a) What is the scope of mass communication in modern society?

OR

- b) Explain the function of Mass Communication.

Q.5 Board question. 12

Explain the one step flow theory and two step theory.

Set **P**

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Theory Reporting & Editing (230112102)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३१-१०-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) वृत्तपत्राच्या संपादकीय पानावरील मजकुराचे नियोजन ——— हे करतात.
अ) संपादक ब) वृत्त संपादक
क) सहायक संपादक ड) उपसंपादक
- २) बातम्या तयार करताना नियम, विरामचिन्हे आणि मुद्रायोजना यासंबंधीच्या सूचना ——— यात दिलेल्या असतात.
अ) माध्यम कायदे ब) शैली पुस्तक
क) कार्य रोजनिशी ड) यापैकी नाही
- ३) सोनू सूद यांनी परप्रांतीय मजुरांना घरी जाण्यासाठी केलेल्या मदतीची बातमी ——— प्रकारची आहे.
अ) विकास ब) राजकीय
क) मानवी स्वारस्य ड) आर्थिक
- ४) ——— बातम्या एफ. आय. आर. मधील तपशीलावर आधारलेल्या असतात.
अ) आर्थिक ब) राजकीय
क) सांस्कृतिक ड) गुन्हेगारी
- ५) जेव्हा एखाद्या बातमीच्या प्रारंभास बातमी लिहिणाऱ्या वार्ताहराचे नाव दिले जाते त्यास ——— म्हणतात.
अ) बाय लाईन ब) प्रिंट लाईन
क) स्काय लाईन ड) डेड लाईन
- ६) सिंडिकेटेड मजकूर ——— कडून प्राप्त होतो.
अ) वृत्त संस्था ब) जनसंपर्क संस्था
क) जाहिरात संस्था ड) यापैकी नाही

- ७) पत्रकाराची प्राथमिक भूमिका ——— असते.
 अ) वाचकांचे मनोरंजन करणे
 ब) सरकारी धोरणांचा प्रचार करणे
 क) अचूक आणि संतुलित बातम्या देणे
 ड) उत्पादनांची जाहिरात करणे
- ८) पत्रकारितेतील "बीट" या शब्दाचा संदर्भ ——— असतो.
 अ) बातमीचे मथळे
 ब) पत्रकार नियमितपणे पूर्करण करत असलेले क्षेत्र किंवा विषय
 क) प्रकाशित कथेमध्ये केलेली सुधारणा
 ड) वर्तमानपत्राची विशेष आवृत्ती
- ९) ——— हे संपादकाचे प्राथमिक काम आहे.
 अ) जाहिराती लिहिणे
 ब) स्पष्टता आणि अचूकतेसाठी आशयाची तपासणी करणे
 क) मुलाखती घेणे
 ड) यापैकी घेणे
- १०) व्याकरण, शुद्धलेखन आणि विरामचिन्हांच्या चुका सुधारण्याला ——— म्हणतात.
 अ) आराखड्याची रचना ब) संपादन
 क) मथाळा लेखन ड) यापैकी नाही
- ११) बातमीतील "डेटलाइन" ——— सूचित करते.
 अ) बातम्यांचे स्थान आणि तारीख
 ब) बातम्यांची वेळ
 क) बातम्या जमा करण्याची अंतिम वेळ
 ड) यापैकी नाही
- १२) खालीलपैकी ——— हे शोधवार्ताकनाचे उदाहरण आहे.
 अ) दैनंदिन कार्यक्रम पूर्ण करणे
 ब) संपादकीय लिहिणे
 क) तपशीलवार संशोधनाद्वारे भ्रष्टाचार उघड करणे
 ड) जाहिराती प्रकाशित करणे

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) पत्रकार परिषद म्हणजे काय?
 ब) क्रीडा वार्ताकन स्पष्ट करा.
 क) चित्रपट परिक्षणाविषयी लिहा.
 ड) छायाचित्र रूपकाविषयी सविस्तर लिहा.

- इ) अग्रलेखाचे प्रकार कोणते आहेत?
ई) वृत्तपत्रातील भाषा यावरती टीप लिहा.

प्र.३	संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)	१२
	अ) बातमीचा प्रवाह	
	ब) बातमीचे प्रकार	
	क) वाचकांची पत्रे	
	ड) माहितीचा अधिकार	
प्र.४	खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)	१२
	अ) वार्ताहरांच्या जबाबदाऱ्या कोण-कोणत्या आहेत?	
	ब) संपादकीय पानाची रचना स्पष्ट करा.	
प्र.५	मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करा आणि त्याचे महत्त्व सांगा.	१२

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Theory Reporting & Editing (230112102)

Max. Marks:60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

- 1) The planning of the text on the newspaper's editorial page is done by _____.
a) Editor
b) News Editor
c) Assistant Editor
d) Sub Editor
- 2) Instructions about rules, punctuation, typography, used in preparing news are given in _____.
a) Media Laws
b) Style book
c) Assignment Diary
d) None of these
- 3) How Sonu Sud helped migrant workers to reach their homes is _____ type of story.
a) Development
b) Political
c) Human Interest
d) Financial
- 4) _____ news are based on details specified in FIR.
a) Financial
b) Political
c) Cultural
d) Crime
- 5) _____ is the line showing the reporters name at the beginning of a news.
a) By line
b) Print line
c) Sky line
d) Dead line
- 6) Syndicated material received from _____.
a) News Agency
b) Public Relation Agency
c) Advertising Agency
d) None of these
- 7) The primary role of a journalist is to _____.
a) Entertain readers
b) Promote government policies
c) Report accurate and balanced news
d) Advertise products

- 8) The term "beat" in journalism refers to _____.
a) The headline of a news story
b) The area or topic a reporter regularly covers
c) A correction made to a published story
d) A special edition of the newspaper
- 9) _____ is the primary job of an editor.
a) Writing advertisements
b) Checking and improving the content for clarity and accuracy
c) Conducting interviews
d) None of these
- 10) The correction of grammatical, spelling, and punctuation errors is called _____.
a) Layout design
b) Editing
c) Caption writing
d) None of these
- 11) A "dateline" in a news story indicates _____.
a) The location and date of the news event
b) The timeline of the news
c) The deadline for submission
d) None of these
- 12) _____ of the following is an example of investigative reporting.
a) Covering daily events
b) Writing editorials
c) Exposing corruption through detailed research
d) Publishing advertisements

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) What is Press Conference?
- b) Explain Sports Reporting.
- c) Write about Film Review.
- d) Write in detail about importance of Photo Feature.
- e) What are the types of Editorial?
- f) Write note on 'Language in Newspaper'.

Q.3 Write short notes. (Any Two)**12**

- a) News Flow
- b) Types of News
- c) Reader's Letters
- d) Right to information

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**12**

- a) What are the responsibilities of reporters?
- b) Explain the layout of editorial page.

Q.5 Explain the types of interview and state its importance.**12**

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Theory Print Media (230112103)

वार, दिनांक: सोमवार, ०३-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** १२
- १) भारतातील पहिल्या इंग्रजी भाषेतील वृत्तपत्राचे संस्थापक कोण होते?
 अ) राजाराम मोहन रॉय ब) जेम्स ऑगस्टस हिकी
 क) लाला लजपत राय ड) लोकमान्य टिळक
 - २) खालीलपैकी कोणते वृत्तपत्र लोकमान्य टिळकांशी संबंधित होते?
 अ) केसरी ब) संदेश
 क) प्रभात ड) ज्ञानप्रकाश
 - ३) खालीलपैकी कोणते मराठी वृत्तपत्र महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळीशी संबंधित होते?
 अ) सकाळ ब) लोकसत्ता
 क) बहिष्कृत भारत ड) पुढारी
 - ४) बॉम्बे क्रॉनिकलचे प्रमुख संपादक कोण होते?
 अ) बेंजामिन हॉर्निमन ब) अबुल कलाम आझाद
 क) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी ड) एस. सदानंद
 - ५) महाराष्ट्रात 'सत्यशोधक प्रेस' च्या स्थापनेत कोणाची महत्त्वपूर्ण भूमिका होती?
 अ) कृष्णाजी त्र्यंबक रानडे ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 क) आचार्य अत्रे ड) मुकुंदराव पाटील
 - ६) खालीलपैकी कोणता सिध्दांत भारतातील स्वातंत्र्य लढ्यातील पत्रकारांच्या भूमिकेचे उत्तम स्पष्टीकरण देतो?
 अ) हायपोडर्मिक सुई सिध्दांत
 ब) विकासात्मक मीडिया सिध्दांत
 क) सामाजिक जबाबदारी सिध्दांत
 ड) प्रचार सिध्दांत

- ७) बंगाल गॅझेट हे पहिले भारतीय वृत्तपत्र सुरु करणारे “ भारतीय प्रेसचे जनक” कोणाला मानले जाते?
 अ) जेम्स ऑगस्टम हिकी ब) राजाराम मोहन रॉय
 क) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी ड) महात्मा गांधी
- ८) खालीलपैकी कोणते वृत्तपत्र लोकमान्य टिळकांनी भारतीय राष्ट्रवादाचा प्रचार करण्यासाठी सुरु केले?
 अ) हिंदुस्तान टाईम्स ब) केसरी
 क) इंडियन नॅशनल हेराल्ड ड) बॉम्बे क्रॉनिकल
- ९) ब्रिटिश भारतातील द इंडियन मिरर हे एक महत्त्वाचे वृत्तपत्र सुरु करण्यात खालीलपैकी कोणाची भूमिका होती?
 अ) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी ब) महात्मा गांधी
 क) अबुल कलाम आझाद ड) बेंजामिन हॉर्निमन
- १०) खालीलपैकी कोणते वृत्तपत्र बेंजामिन हॉर्निमन यांनी संपादित केले होते. ज्यांनी भारतीय स्वातंत्र्यलढ्याला सक्रिय पाठिंबा दिला होता?
 अ) द ट्रिब्यून ब) बॉम्बे क्रॉनिकल
 क) हिंदू ड) केसरी
- ११) राजा राम मोहन रॉय हे प्रेसमधील योगदानासाठी ओळखले जातात. त्यांनी सुरु केलेल्या प्रकाशनाचे नाव खालीलपैकी कोणते आहे?
 अ) हिंदू ब) संबद कौमुदी
 क) भारतीय मत ड) नवीन भारत
- १२) खालीलपैकी कोणत्या नेत्याने यंग इंडिया हे वृत्तपत्र सुरु केले, ज्याने भारताच्या स्वातंत्र्य लढ्यात महत्त्वाची भूमिका बजावली?
 अ) लाला लजपत राय ब) महात्मा गांधी
 क) पंडित जवाहरलाल नेहरू ड) अबुल कलाम आझाद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) भारतातील प्रिंट मीडियाच्या उत्क्रांतीत जेम्स ऑगस्टस हिकीचे योगदान स्पष्ट करा.
- ब) महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळींमध्ये मराठी वृत्तपत्रांची भूमिका सांगा.
- क) आणीबाणीच्या काळात भारतीय पत्रकारांसोबत कोणती आव्हाने होती?
- ड) महात्मा गांधीचे योगदान आणि स्वातंत्र्य चळवळीवर त्याचा प्रभाव याविषयी चर्चा करा.
- इ) मराठी वृत्तपत्र निर्मितीतील नवीन ट्रेंडची चर्चा करा.
- ई) वृत्तपत्र निर्मितीत संपादकाची भूमिका आणि वृत्तपत्र वाढवण्यात त्याची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.३ संक्षिप्त उत्तरे/टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ब) लोकमान्य टिळक
क) सत्यशोधक प्रेस
ड) वृत्तपत्र निमिती
- प्र.४ खालील प्रश्नाचा विस्तृत उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) प्रेसची बदलती भूमिका आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मराठी दर्पण वृत्तपत्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ वृत्तपत्रातील संपादकाची भूमिका स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Theory Print Media (230112103)

Day & Date: Monday, 03-11-2025
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. 12

- 1) Who was the founder of the first English language newspaper in India?
 a) Raja Ram Mohan Roy b) James Augustus Hickey
 c) Lala Lajpat Rai d) Lokmanya Tilak
- 2) Which of the following newspapers was associated with Lokmanya Tilak?
 a) Kesari b) Sandesh
 c) Prabhat d) Dnyanprakash
- 3) Which of the following Marathi newspapers was associated with the social reform movement in Maharashtra?
 a) Sakal b) Loksatta
 c) Bahishkrut Bharat d) Pudhari
- 4) Who was the prominent editor of the Bombay Chronicle?
 a) Benjamin Horniman b) Abul Kalam Azad
 c) Surendranath Banerjee d) S. Sadanand
- 5) Who played a significant role in the establishment of the 'SatyaShodhak Press' in Maharashtra?
 a) Krishnaji Triambak Ranade b) Dr. Babasaheb Ambedkar
 c) Acharya Atre d) Mukundrao Patil
- 6) Which of the following theories best explains the role of the press in India during the freedom struggle?
 a) Hypodermic Needle Theory b) Developmental Media Theory
 c) Social Responsibility Theory d) Propaganda Theory
- 7) Who is considered the "Father of Indian Press" for starting the first Indian newspaper, *Bengal Gazette*?
 a) James Augustus Hickey b) Raja Ram Mohan Roy
 c) Surendranath Banerjee d) Mahatma Gandhi

- 8) Which of the following newspapers was launched by Lokmanya Tilak to promote the cause of Indian nationalism?
 a) *The Hindustan Times* b) *Kesari*
 c) *Indian National Herald* d) *The Bombay Chronicle*
- 9) Who among the following played a major role in launching *The Indian Mirror*, a significant newspaper in British India?
 a) Surendranath Banerjee b) Mahatma Gandhi
 c) Abul Kalam Azad d) Benjamin Horniman
- 10) Which of the following newspapers was edited by Benjamin Horniman, who actively supported the Indian freedom struggle?
 a) *The Tribune* b) *The Bombay Chronicle*
 c) *The Hindu* d) *Kesar*
- 11) Raja Ram Mohan Roy is known for his contribution to the press. Which of the following is the name of the publication he started?
 a) *The Hindu* b) *Sambad Kaumudi*
 c) *Indian Opinion* d) *New India*
- 12) Which of the following leaders launched the newspaper *Young India*, which played an important role in India's freedom struggle?
 a) Lala Lajpat Rai b) Mahatma Gandhi
 c) Pandit Jawahralal Nehru d) Abul Kalam Azad

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Explain the contribution of James Augustus Hickey in the evolution of print media in India.
- b) Describe the role of Marathi newspapers in the social reform movements of Maharashtra.
- c) What were the challenges faced by the Indian press during the Emergency period?
- d) Discuss the contribution of Mahatma Gandhi and its impact on the freedom movement.
- e) Discuss the new trends in Marathi newspaper production.
- f) Explain the role of editor in newspaper production and its role in enhancing newspaper.

Q.3 Write Short Answer/Short notes. (Any Two)**12**

- a) Dr Babasaheb Ambedkar
- b) Lokmanya Tilak
- c) Satyashodhak
- d) Newspaper Production

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12

a) Explain the Changing Role and Nature of the Press.

OR

b) Explain the characteristics of Marathi Darapan Newspaper.

Q.5 Explain the role of editor in newspaper. 12

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
RM Communication Research (230112105)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०६-११-२०२५
 वेळ: सकाळी ०३:०० ते ५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** १२
- १) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारचे प्रिंट मीडिया संशोधन वृत्तपत्र किंवा मासिकाच्या वाचकांच्या लोकसंख्याशास्त्र, स्वारस्ये आणि वाचन सवयी समजून घेण्यावर लक्ष केंद्रित करते?
- अ) अभिसरण संशोधन ब) वाचक संशोधन
 क) सामग्रीचे विश्लेषण ड) जाहिरात संशोधन
- २) मुद्रित माध्यमांमध्ये अभिसरण संशोधनाचे प्राथमिक उद्दिष्ट काय आहे?
- अ) वाचकांची लोकसंख्या आणि स्वारस्ये समजून घेणे
 ब) विकल्या किंवा वितरित केलेल्या प्रतींची संख्या मोजण्यासाठी
 क) वृत्तपत्रे किंवा मासिकांच्या सामग्रीचे विश्लेषण करणे
 ड) जाहिरात मोहिमांच्या परिणामकारतेचे मूल्यांकन करणे
- ३) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारचे इलेक्ट्रॉनिक मीडिया संशोधन विशिष्ट टीव्ही कार्यक्रम किंवा चॅनेल पाहणाऱ्या लोकांची संख्या मोजते?
- अ) रेटिंग संशोधन ब) नॉन-रेटिंग संशोधन
 क) प्रेक्षक संशोधन ड) जाहिरात संशोधन
- ४) इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांमध्ये नॉन-रेटिंग संशोधनाचे प्राथमिक उद्दिष्ट काय आहे?
- अ) विशिष्ट टीव्ही कार्यक्रम किंवा चॅनेल पाहणाऱ्या लोकांची संख्या मोजण्यासाठी
 ब) प्रेक्षकांच्या पसंती आणि टीव्ही कार्यक्रम किंवा चॅनेलबद्दलच्या दृष्टिकोन समजून घेणे
 क) टीव्ही कार्यक्रम किंवा चॅनेलच्या सामग्रीचे विश्लेषण करणे
 ड) जाहिरात मोहिमांच्या परिणामकारकतेचे मूल्यांकन करणे

- ५) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारच्या जाहिरात संशोधनामध्ये जाहिराती लोकांसमोर आणण्यापूर्वी त्यांची चाचणी घेणे समाविष्ट आहे?
 अ) चाचणीपूर्व संशोधन ब) चाचणीनंतर संशोधन
 क) स्थिती संशोधन ड) लक्ष्य विपणन संशोधन
- ६) जाहिरातीमध्ये स्थान शोधण्याचे प्राथमिक उद्दिष्ट काय आहे?
 अ) जाहिरातीसाठी लक्षित प्रेक्षक ओळखणे
 ब) उत्पादन किंवा सेवेसाठी एक अद्वितीय विक्री प्रस्ताव (USP) विकसित करणे
 क) जाहिरातीची परिणामकारकता तपासण्यासाठी
 ड) जाहिरातीच्या सामग्रीचे विश्लेषण करणे
- ७) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारच्या PR संशोधनामध्ये PR मोहिमेच्या परिणामकारकतेचे मूल्यांकन करणे समाविष्ट आहे?
 अ) पीआर ऑडिट ब) मोहिमेचे मूल्यांकन संशोधन
 क) मीडिया विश्लेषण ड) भागधारक विश्लेषण
- ८) पीआर ऑडिटचे प्राथमिक उद्दिष्ट काय आहे?
 अ) जनसंपर्क मोहिमेच्या परिणामकारकतेचे मूल्यमापन करणे
 ब) PR कार्यक्रमाची ताकद आणि कमकुवतता ओळखणे
 क) मीडिया कवरेजच्या सामग्रीचे विश्लेषण करणे
 ड) जनसंपर्क धोरण विकसित करणे
- ९) संशोधनाचे विश्लेषण करण्याच्या खालीलपैकी कोणत्या पद्धतीमध्ये जटिल डेटाचे लहान, अधिक व्यवस्थापित करण्यायोग्य भागांमध्ये विभाजन करणे समाविष्ट आहे.
 अ) सामग्रीचे विश्लेषण ब) थीमॅटिक विश्लेषण
 क) प्रवचन विश्लेषण ड) घटक विश्लेषण
- १०) संख्यात्मक डेटामधील नमुने आणि संबंध ओळखण्यासाठी सांख्यिकीय तंत्रांचा वापर कोणत्या प्रकारच्या संशोधन विश्लेषणामध्ये होतो?
 अ) गुणात्मक विश्लेषण ब) परिमाणात्मक विश्लेषण
 क) सामग्री विश्लेषण ड) प्रवचन विश्लेषण
- ११) खालीलपैकी कोणते मोहिमेचे मूल्यांकन संशोधनाचे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे?
 अ) जनसंपर्क मोहिमेच्या परिणामकारकतेचे मूल्यमापन करणे
 ब) PR मोहिमेसाठी लक्षित प्रेक्षक ओळखणे
 क) जनसंपर्क धोरण विकसित करणे
 ड) मीडिया कवरेजच्या सामग्रीचे विश्लेषण करणे

- १२) मोहिम मूल्यांकन संशोधनामध्ये कोणत्या प्रकारचे संशोधन डिझाइन वापरले जाते?
- अ) प्रायोगिक डिझाइन ब) अर्ध-प्रायोगिक डिझाइन
- क) केस स्टडी डिझाइन ड) सर्वेक्षण डिझाइन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- अ) संशोधनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) संशोधनाचे महत्त्व आणि मर्यादा यावर चर्चा करा.
- क) संशोधनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ड) सर्वेक्षण पद्धतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- इ) संशोधन पद्धती म्हणजे काय?
- ई) माध्यम संशोधनाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

- अ) पी. आर. ऑडिट
- ब) यादृच्छिक नमुना
- क) अहवाल लेखन
- ड) संशोधन डिझाइन

प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२

- अ) विपणन संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) गृहितकांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ रिपोर्टिंगचे साधन म्हणून माध्यम संशोधन स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
RM Communication Research (230112105)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. 12

- 1) Which of the following types of print media research focuses on understanding the demographics, interests, and reading habits of newspaper or magazine readers?
 - a) Circulation research
 - b) Readership research
 - c) Content analysis
 - d) Advertising research
- 2) What is the primary objective of circulation research in print media?
 - a) To understand reader demographics and interests
 - b) To measure the number of copies sold or distributed
 - c) To analyze the content of newspapers or magazines
 - d) To evaluate the effectiveness of advertising campaigns
- 3) Which of the following types of electronic media research measures the number of people watching a particular TV program or channel?
 - a) Rating research
 - b) Non-rating research
 - c) Audience research
 - d) Advertising research
- 4) What is the primary objective of non-rating research in electronic media?
 - a) To measure the number of people watching a particular TV program or channel
 - b) To understand audience preferences and attitudes towards TV programs or channels
 - c) To analyze the content of TV programs or channels
 - d) To evaluate the effectiveness of advertising campaigns
- 5) Which of the following types of advertising research involves testing advertisements before they are released to the public?
 - a) Pre-test research
 - b) Post-test research
 - c) Positioning research
 - d) Target marketing research

- 6) What is the primary objective of positioning research in advertising?
- a) To identify the target audience for an advertisement
 - b) To develop a unique selling proposition (USP) for a product or service
 - c) To test the effectiveness of an advertisement
 - d) To analyze the content of advertisements
- 7) Which of the following types of PR research involves evaluating the effectiveness of a PR campaign?
- a) PR audit
 - b) Campaign assessment research
 - c) Media analysis
 - d) Stakeholder analysis
- 8) What is the primary objective of a PR audit?
- a) To evaluate the effectiveness of a PR campaign
 - b) To identify the strengths and weaknesses of a PR program
 - c) To analyze the content of media coverage
 - d) To develop a PR strategy
- 9) Which of the following methods of analyzing research involves breaking down complex data into smaller, more manageable parts?
- a) Content analysis
 - b) Thematic analysis
 - c) Discourse analysis
 - d) Factor analysis
- 10) What type of research analysis involves using statistical techniques to identify patterns and relationships in numerical data?
- a) Qualitative analysis
 - b) Quantitative analysis
 - c) Content analysis
 - d) Discourse analysis
- 11) Which of the following is a primary objective of campaign assessment research?
- a) To evaluate the effectiveness of a PR campaign
 - b) To identify the target audience for a PR campaign
 - c) To develop a PR strategy
 - d) To analyze the content of media coverage
- 12) What type of research design is often used in campaign assessment research?
- a) Experimental design
 - b) Quasi-experimental design
 - c) Case study design
 - d) Survey design

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Explain the characteristics of research.
- b) Discuss the importance and limitations of research.
- c) Explain the objectives of research.
- d) Explain the importance of survey method.
- e) What is research methodology?
- f) Discuss the importance of media research.

- Q.3 Write Short Answer/Short notes. (Any Two) 12**
- a) PR Audit
 - b) Random Sampling
 - c) Report writing
 - d) Research design
- Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12**
- a) Explain the concept of marketing research.
- OR**
- b) Explain the types of hypotheses.
- Q.5 Explain the media research as a tool of reporting. 12**

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Electronic Media (Radio & TV) (230112201)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) भारतात पहिल्यांदा टेलिव्हिजन कोणत्या वर्षी सुरु झाले?

अ) १९५९

ब) १९४७

क) १९७५

ड) १९८२

२) भारतातील प्रसारणासाठी नियामक प्राधिकरण आहे:

अ) ट्राय

ब) प्रेस कौन्सिल

क) प्रसार भारती

ड) पीसीआय

३) ज्ञान दर्शन खालील गोष्टींशी संबंधित आहे.

अ) बातम्यांचे कार्यक्रम

ब) मनोरंजन

क) शिक्षण

ड) जाहिराती

४) रेडिओ स्टुडिओमध्ये कोणता घटक आवश्यक आहे?

अ) लाईट बॉक्स

ब) ऑडिओ मिक्सर

क) मॉनिटर

ड) टेलिप्रॉम्प्टर

५) टीव्ही क्षेत्राच्या निर्मितीमध्ये कोणता घटक महत्वाचा आहे?

अ) ध्वनीशास्त्र

ब) स्टुडिओच्या भिंती

क) कॅमेरा युनिट

ड) पडद्याची पार्श्वभूमी

६) FM म्हणजे ———.

अ) फ्रिक्वेन्सी मॉड्युलेशन

ब) फास्ट मीडिया

क) फ्लेक्सिबल मायक्रो

ड) फिक्स्ड मेमरी

७) व्हीसीडीचे पूर्ण रूप आहे:

अ) व्हिडिओ चॅनेल डिव्हाइस

ब) व्हिडिओ कॅसेट डिस्क

क) व्हिडिओ कॉम्पॅक्ट डिस्क

ड) व्हिडिओ कोअर डिस्क

- ८) “प्रसारण साखळी” हा शब्द खालील गोष्टींना सूचित करतो.
 अ) बातम्यांचे कव्हेरेज पद्धत ब) प्रसारण वेळापत्रक
 क) प्रसारणाचा तांत्रिक प्रवाह ड) चॅनेल पदानुक्रम
- ९) ध्वनी रेकॉर्डरचा वापर खालील गोष्टींसाठी केला जातो.
 अ) ऑडिओ मिक्स करणे
 ब) स्क्रिप्ट व्हिज्युअलायझ करणे
 क) आवाज आणि प्रभाव रेकॉर्ड करणे
 ड) व्हिडिओ कट करणे
- १०) कम्युनिटी रेडिओचा परवाना खालील गोष्टींना आहे.
 अ) खाजगी कंपनी
 ब) स्वयंसेवी संस्था आणि शैक्षणिक संस्था
 क) फक्त सरकारी
 ड) व्यावसायिक जाहिरातदार
- ११) वेब-आधारित रेडिओ तंत्रज्ञानाचे एक उदाहरण म्हणजे:
 अ) स्थलीय एफएम ब) वेबकास्टिंग
 क) डिजिटल टीव्ही ड) शॉर्टवेव्ह
- १२) टीव्ही निर्मितीमध्ये यापैकी कोणता स्पेशल इफेक्ट जनरेटर आहे?
 अ) माइक बूम ब) स्विचर
 क) एसएफएक्स बोर्ड ड) व्हीसीडी प्लेयर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) ज्ञानवाणीवर एक छोटी टीप लिहा.
 ब) रेडिओ निर्मितीमध्ये “ऑडिओ स्पेस” स्पष्ट करा.
 क) रेडिओमध्ये सामान्य कार्यक्रम स्वरूप कोणते आहेत?
 ड) वेब उत्पादन साधनांचे वर्णन करा.
 इ) एका सामान्य टीव्ही स्टुडिओच्या घटकांची यादी करा.
 ई) रेडिओ निर्मितीमध्ये ध्वनी प्रभावांची भूमिका परिभाषित करा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) टेलिव्हीजन शोसाठी लेखन
 ब) टीव्ही निर्मितीतील ग्राफिक्स
 क) भारतातील प्रसारण मानके
 ड) भारतातील कम्युनिटी रेडिओ

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

अ) दृक्श्राव्य संवादाची तत्त्वे आणि तंत्रे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) तंत्रज्ञानाचा टेलिव्हिजन आणि रेडिओमधील उत्पादनावर कसा परिणाम झाला आहे याचे वर्णन करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

मायक्रोवेव्ह, उपग्रह आणि फायबर ऑप्टिक तंत्रज्ञानाद्वारे ऑडिओ आणि व्हिडिओ सिग्नलच्या प्रसारणाचे वर्णन करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Electronic Media (Radio and TV) (230112201)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) In which year was television first introduced in India?
 - a) 1959
 - b) 1947
 - c) 1975
 - d) 1982
- 2) The regulatory authority for broadcasting in India is: _____.
 - a) TRAI
 - b) Press Council
 - c) Prasar Bharati
 - d) PCI
- 3) Gyan Darshan is associated with: _____.
 - a) News programs
 - b) Entertainment
 - c) Education
 - d) Advertisement
- 4) Which component is essential in a radio studio?
 - a) Light boxes
 - b) Audio mixer
 - c) Monitor
 - d) Teleprompter
- 5) Which is a key element in TV field production?
 - a) Acoustics
 - b) Studio walls
 - c) Camera unit
 - d) Curtain backdrop
- 6) FM stands for: _____.
 - a) Frequency Modulation
 - b) Fast Media
 - c) Flexible Micro
 - d) Fixed Memory
- 7) The full form of VCD is: _____.
 - a) Video Channel Device
 - b) Video Cassette Disk
 - c) Video Compact Disk
 - d) Video Core Display
- 8) The term "broadcast chain" refers to: _____.
 - a) News coverage method
 - b) Broadcasting schedule
 - c) Technical flow of transmission
 - d) Channel hierarchy

- 9) A sound recorder is used to: _____.
a) Mix audio
b) Visualize script
c) Record voices and effects
d) Cut video
- 10) Community radio is licensed to: _____.
a) Private companies
b) NGOs and educational institutions
c) Only government
d) Commercial advertisers
- 11) One example of web-based radio technology is: _____.
a) Terrestrial FM
b) Webcasting
c) Digital TV
d) Shortwave
- 12) Which of these is a special effect generator in TV production?
a) Mic boom
b) Switcher
c) SFX board
d) VCD player

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- Write short note on Gyanwani.
- Explain “audio space” in radio production.
- What are the common programme formats in radio?
- Describe web production tools.
- List components of a typical TV studio.
- Define the role of sound effects in radio production.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)

12

- a) Writing for a television show
b) Graphics in TV production
c) Broadcasting standards in India
d) Community radio in India

Q.4 Broad Answer. (Any One)

12

- a)** Explain the principles and techniques of audio-visual communication.

OR

- b) Describe how technology has impacted production in television and radio.**

Q.5 Broad Answer.

12

Describe the transmission of audio and video signals through microwave, satellite, and fiber optic technologies.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Advertising and Branding (230112202)**

वार, दिनांक : गुरुवार, ३०-१०-२०२५
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) खालीलपैकी कोणते जाहिरातीचे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे?
 - अ) ब्रँड दृश्यमानता कमी करण्यासाठी
 - ब) प्रेक्षकांना माहिती देण्यासाठी आणि त्यांचे मन वळवण्यासाठी
 - क) स्पर्धा मर्यादित करणे
 - ड) उत्पादनाची किंमत कमी करण्यासाठी
 - २) कोणते माध्यम जाहिरातीचे सर्वात पारंपारिक प्रकार मानले जाते?
 - अ) समाज माध्यम
 - ब) वृत्तपत्रे
 - क) दूरचित्रवाणी
 - ड) रेडिओ
 - ३) रक्तदान शिबिराची जाहिरात ——— जाहिरातीचा प्रकार आहे.
 - अ) राजकीय
 - ब) शैक्षणिक
 - क) सामाजिक
 - ड) यापैकी नाही
 - ४) ब्रँडचे समर्थन करण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या व्यक्तिमत्त्वांना ——— म्हणतात.
 - अ) ब्रँड प्रतिमा
 - ब) ब्रँड दूत
 - क) ब्रँड भागीदारी
 - ड) यापैकी नाही
 - ५) उच्च निर्मिती खर्च ——— मध्ये येतो.
 - अ) वृत्तपत्र जाहिरात
 - ब) टी.व्ही. जाहिरात
 - क) रेडिओ जाहिरात
 - ड) यापैकी नाही
 - ६) ग्राहक तक्रार परिषद ही ——— संस्थेचा भाग आहे.
 - अ) पी. आय. बी.ब
 - ब) ए. एस. सी. आय.
 - क) ए. ए. ए.
 - ड) यापैकी नाही

- ७) ए.ए.ए. आय. ची स्थापना ---- साली झाली.
 अ) १९४५ ब) १९८६
 क) १९६८ ड) यापैकी नाही
- ८) 'व्हायरल ॲडव्हर्टायझिंग' या संकल्पनेचा संदर्भ आहे.
 अ) सोशल शेअरिंगद्वारे त्वरीत पसरलेल्या जाहिराती
 ब) महामारी दरम्यान प्रदर्शित जाहिराती
 क) वैद्यकीय संबंधित जाहिरात मोहिमा
 ड) पारंपारिक जाहिरात तंत्र
- ९) ---- हे जाहिरातीचा उद्देश्य आहे.
 अ) आकर्षित करणे ब) माहिती देणे
 क) संवाद साधणे ड) यापैकी सर्व
- १०) जाहिरातींवर ---- शक्तींचा परिणाम होतो.
 अ) आर्थिक ब) सामाजिक
 क) तांत्रिक ड) यापैकी सर्व
- ११) जाहिरातीतील 'AIDA' या शब्दाचा अर्थ काय आहे?
 अ) अटेंशन, इंटरेस्ट, डिझायर, ऍक्शन
 ब) अव्हेरनेस, इंटेग्रिटी, डिमांड, अचिव्हमेंट
 क) अट्रॅक्शन, इनोव्हेशन, डेव्हलोपमेंट, ऍडव्हर्टायझिंग
 ड) ऍनालिसिस, इम्प्लिमेंटेशन, डिझाईन, अप्रुव्हल
- १२) खालीलपैकी कोणते डिजिटल जाहिरातीचे उदाहरण आहे?
 अ) बिलबोर्ड जाहिरात ब) रेडिओ जिंगल
 क) समाज माध्यम जाहिरात ड) मासिकाचे मुखपृष्ठ

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) हरित जाहिरातीची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) जाहिरातीचे घटकांबद्दल लिहा.
 क) बाजारपेठ विश्लेषण यावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
 ड) राजकीय जाहिरात याविषयी लिहा.
 इ) जाहिरातीसाठी विविध माध्यमांचा वापर स्पष्ट करा.
 ई) जाहिरात संस्थेची रचना स्पष्ट करा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) भारतीय जाहिरात परिषद
 ब) जाहिरातीचे प्रकार
 क) यु.एस.पी.
 ड) ग्राहक वर्तन

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) जाहिरातींमध्ये सक्रिय सहभागींचे तपशील द्या.
किंवा
- ब) जाहिरातीची संकल्पना स्पष्ट करा. उदाहरणे द्या.
- प्र.५ जाहिरातींच्या होणाऱ्या परिणामांवर चर्चा करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Advertising and Branding (230112202)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Which of the following is the primary goal of advertising?
 - a) To decrease brand visibility
 - b) To inform and persuade the audience
 - c) To limit competition
 - d) To reduce product pricing
- 2) Which medium is considered the most traditional form of advertising?
 - a) Social media
 - b) Newspaper
 - c) Television
 - d) Radio
- 3) Advertisement of blood donation camp is _____ kind of advertisement.
 - a) Political
 - b) Educational
 - c) Social
 - d) None of these
- 4) Personalities used to endorse a brand is called _____.
 - a) Brand Image
 - b) Brand Ambassador
 - c) Brand Equity
 - d) None of these
- 5) High production cost is involved in _____.
 - a) Newspaper Ad
 - b) TV Ad
 - c) Radio Ad
 - d) None of these
- 6) Consumer Complaint Council is part of _____ organization.
 - a) PIB
 - b) ASCI
 - c) AAA
 - d) None of these
- 7) AAAI was established in _____ year.
 - a) 1945
 - b) 1986
 - c) 1968
 - d) None of these
- 8) The concept of 'viral advertising' refers to: _____.
 - a) Ads that spread quickly through social sharing
 - b) Ads displayed during epidemics
 - c) Medical-related advertising campaigns
 - d) Traditional advertising techniques

- 9) _____ is the objective of an advertisement.
- a) To Attract
 - b) To Inform
 - c) To communicate
 - d) All of these
- 10) Advertising is affected by _____ forces.
- a) Economic
 - b) Social
 - c) Technical
 - d) All of these
- 11) What does the term 'AIDA' in advertising stand for?
- a) Attention, Interest, Desire, Action
 - b) Awareness, Integrity, Demand, Achievement
 - c) Attraction, Innovation, Development, Advertising
 - d) Analysis, Implementation, Design, Approval
- 12) Which of the following is an example of digital advertising?
- a) Billboard advertising
 - b) Radio jingle
 - c) Social media ad
 - d) Magazine cover

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

12

- Explain the concept of Green Advertisement.
- Write about elements of advertising.
- Write short note on 'Market Analysis'.
- Write about a political advertising.
- Explain various media uses for advertisement.
- Explain structure of advertising agency.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)

12

- a) Advertising Council of India
- b) Types of Advertising
- c) USP
- d) Consumer Behavior

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

12

- a)** Give details of active participants in advertising.

OR

- b) Explain the Concept Advertising. Give examples.**

Q.5 Discuss the effects of advertising.

12

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - २०२५
Public Relations & Corporate Communication (230112203)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५
 वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** १२
- १) — यांनी सर्वप्रथम जनसंपर्कासाठी पब्लिक रिलेशन्स कौन्सिल हा शब्द वापरला.
 अ) एडवर्ड एल बर्नाज ब) शानन विवर
 क) लास्वेल ड) यापैकी नाही
 - २) भारतात जनसंपर्काची सुरुवात — नंतर झाली.
 अ) दुसऱ्या महायुद्धा नंतर ब) पहिल्या महायुद्धा नंतर
 क) स्वातंत्र मिळाल्यानंतर ड) यापैकी नाही
 - ३) चांगले करा व चांगले केलेले सांगा हे — चे मूलमंत्र आहे.
 अ) जनसंपर्क ब) कार्पोरेट
 क) संवाद ड) यापैकी नाही
 - ४) कार्पोरेट हा शब्द मूळ ल्यटिन — पासून बनला आहे.
 अ) कार्पोस ब) बॉडी
 क) फोर्म ड) यापैकी नाही
 - ५) — च्या दशकात कार्पोरेट संवाद ही संकल्पना अस्तित्वात आली.
 अ) १९७० ब) १९५०
 क) १०९२ ड) यापैकी नाही
 - ६) पब्लिक रिलेशन सोसायटी ऑफ इंडिया ची स्थापना — मध्ये झाली.
 अ) १९५८ ब) २००४
 क) १९७० ड) यापैकी नाही

- ७) उत्पादन अयशस्वी ठरवणे हा आपत्तीचा ——— प्रकार आहे.
अ) नैसर्गिक ब) मानव निर्मित
क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- ८) कॉर्पोरेट संवादात ——— संवादाचा समावेश होतो.
अ) बाह्य ब) अंतर्गत
क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ९) जो माणूस कंपनी च्या वतीने बोलतो त्याला ——— म्हणतात.
अ) सार्वजनिक वक्ता ब) प्रवक्ता
क) बचावकर्ता ड) यापैकी कोणतेही नाही
- १०) भारतातील सर्वात पहिला जनसंपर्क अधिकारी ——— यांनी नेमला.
अ) टाटा समूह ब) मंत्रालय
क) एन. जी. ओ. ड) भारतीय रेल्वे
- ११) पत्रकारपरिषदेत वितरणासाठी तयार केलेले प्रेस रीलिझ, माहिती असलेले फोल्डर ——— म्हणून ओळखले जाते.
अ) प्रेससंक्षिप्त ब) पत्रकार प्रकाशन
क) मीडिया – किट ड) यापैकी नाही
- १२) कॉर्पोरेट हा शब्द ——— शब्दापासून बनला आहे.
अ) लॅटिन ब) ग्रीक
क) पर्शियन ड) फ्रेंच

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) जनसंपर्काचे महत्त्व यावर चर्चा करा.
- ब) राजकीय जनसंपर्क यावर भाष्य करा.
- क) व्यवस्थापनात्मक संवादाचे महत्त्व विषद करा.
- ड) पी आर ची जबाबदारी विषद सांगा.
- इ) जनसंपर्क प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ई) कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी चे महत्त्व यावर चर्चा करा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

੧੨

- अ) आपत्तीचे प्रकार
ब) कार्पोरेट जाहिरात
क) ओपिनियन लीडरची कार्ये
ड) प्रेस ब्रीफिंग्ज

- प्र.४ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) कॉर्पोरेट संवादाच्या कार्याची चर्चा करा.
किंवा
ब) कॉर्पोरेट संवादातील महत्त्वाची साधने स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
जनसंपर्काची महत्त्वाची साधने समजावून सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Public Relations & Corporate Communication (230112203)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. 12

- 1) _____ first used the term Public Relations Council for public relations.
 - a) Edward L. Bernaz
 - b) Shannon Vivar
 - c) Laswell
 - d) None of these
- 2) Public relations in India started after _____.
 - a) After World War II
 - b) After the World War I
 - c) After gaining independence
 - d) None of these
- 3) Do good and say good is the motto of _____.
 - a) Public relations
 - b) Corporate
 - c) Communication
 - d) None of these
- 4) The word corporate is derived from the original Latin _____.
 - a) Corpus
 - b) Body
 - c) Form
 - d) None of these
- 5) _____ Concept of corporate communication came into existence in the decade.
 - a) 1970
 - b) 1950
 - c) 1092
 - d) None of these
- 6) Public Relations Society of India established in _____.
 - a) 1958
 - b) 2004
 - c) 1970
 - d) None of these
- 7) Determining product failure is a _____ type of disaster.
 - a) Natural
 - b) Man-made
 - c) Economic
 - d) None of these
- 8) Corporate communication consists _____ communication.
 - a) External
 - b) Internal
 - c) Both A) and B)
 - d) None of these

- 9) The person who speaks on behalf of company is known as _____.
a) Public Speaker b) Spokesperson
c) Defender d) None of these
- 10) Appointed by the first public relations officer in India _____.
a) Tata Group b) Ministry
c) NGO d) Indian Railways
- 11) Information folder, containing press release prepared for distribution in press conference is known as _____.
a) Press Brief b) Press Release
c) Media-Kit d) None of these
- 12) The word corporate is derived from the word _____.
a) Latin b) Greek
c) Persian d) French

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Discuss the importance of the Public Relations.
- b) Comment on the political Public Relations.
- c) State the importance of Management communication.
- d) State the responsibility of PR.
- e) Explain the process of Public Relations.
- f) Discuss the importance of the corporate social responsibility.

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Types of Disaster.
- b) Corporate Advertisement.
- c) Functions of Opinion Leader.
- d) Press Briefings.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Discuss the functions of corporate communication.

OR

- b) Explain the important tools of corporate communication.

Q.5 Write the details Answer. 12

Explain the important tools of Public Relations.

Set

P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Development Communication (230112301)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) सहस्राब्दी विकास उद्दिष्टे यांची संख्या ——— इतकी आहे.
अ) ८
ब) ५
क) १०
ड) यापैकी नाही
- २) SITE प्रकल्प ——— मध्ये सुरु झाला.
अ) १९७१
ब) १९७५
क) १९७३
ड) १९७२
- ३) ——— हे कृषी विषयक संवादाचे उदाहरण आहे.
अ) ऍग्रोवन
ब) आमची माती आमची माणसे
क) दोन्ही अ आणि ब
ड) यापैकी नाही
- ४) ——— मध्ये खेडा संज्ञापन प्रकल्प सुरु झाला.
अ) तामिळनाडू
ब) पश्चिम बंगाल
क) गुजरात
ड) महाराष्ट्र
- ५) SITE प्रकल्पादरम्यान कार्यक्रम प्रसारित करण्यासाठी कोणत्या उपग्रहाचा वापर करण्यात आला?
अ) एटीएस - ६
ब) एटीएस - ८
क) सीएमएस - ०१
ड) यापैकी नाही
- ६) खालीलपैकी ——— हे जनमाध्यम नाही.
अ) चित्रपट
ब) वृत्तपत्र
क) समुदाय रेडिओ
ड) यापैकी नाही

- ७) GNP म्हणजे ———.
- अ) नॅशनल नेशनवाईड पार्टीसिपेशन
 ब) ग्रॉस नॅशनल प्रॉडक्ट
 क) ग्रेटर नॉटिंगहॅम पार्टनरशिप
 ड) यापैकी नाही
- ८) नाविन्याची प्रसारण हे ——— शी संबंधित आहे.
- अ) विकास संवाद
 ब) मानव विकास
 क) शाश्वत विकास
 ड) यापैकी नाही
- ९) ——— हे शाश्वत विकासासोबत संबंधित आहे.
- अ) थॉमसन आयोग
 ब) मेहबूब उल हक आयोग
 क) ब्रूनलँड आयोग
 ड) यापैकी नाही
- १०) एल.पी.जी. ही संकल्पना ——— या वर्षी अंमलात आली.
- अ) १९९०
 ब) १९९१
 क) १९९२
 ड) यापैकी नाही
- ११) अतिशय कमी दर डोई उत्पन्न हे ——— प्रकारच्या देशाचे वैशिष्ट्य आहे.
- अ) विकसित
 ब) विकसनशील
 क) अविकसित
 ड) यापैकी नाही
- १२) ——— हे मानवी विकास मोजमापाचा घटक नाही.
- अ) शिक्षण
 ब) आरोग्य
 क) जीवनमान
 ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) विकास संवाद म्हणजे काय?
 ब) पर्यावरण पत्रकारिता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) जागतिक आरोग्य संघटनेबद्दल लिहा.
 ड) मानव विकास निर्देशांकाबद्दल सविस्तर लिहा.
 इ) विकास संवादाचा गांधीवादी सिध्दांत स्पष्ट करा.
 ई) 'माध्यम आणि एड्स जनजागृती मोहीम' वर टीप लिहा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) विकासात स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका
 ब) पंचायत राज
 क) शेती आणि विकास संवाद
 ड) शाश्वत विकास

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) समाजाच्या विकासात चित्रपटांची भूमिका या विषयावर लिहा.
किंवा
- ब) वाढ आणि विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.५ विकासामध्ये पारंपारिक माध्यम आणि सोशल मीडियाच्या भूमिकेवर चर्चा करा. १२

Set

P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Development Communication (230112301)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) Millennium Development Goals are in number _____.
 - a) 8
 - b) 5
 - c) 10
 - d) None of these
- 2) SITE project started in _____.
 - a) 1971
 - b) 1975
 - c) 1973
 - d) 1972
- 3) _____ is the example of agriculture communication.
 - a) Agrowon
 - b) Amachi Mati Amachi Manase
 - c) Both a and b
 - d) None of these
- 4) Kheda communication project was started in _____.
 - a) Tamil Nadu
 - b) West Bengal
 - c) Gujarat
 - d) Maharashtra
- 5) Which satellite was used to broadcast programs during SITE project?
 - a) ATS - 6
 - b) ATS - 8
 - c) CMS - 01
 - d) None of these
- 6) _____ of the following is not a mass medium.
 - a) Cinema
 - b) Newspaper
 - c) Community Radio
 - d) None of these
- 7) GNP stands for _____.
 - a) Grand Nationwide Participation
 - b) Gross National Product
 - c) Greater Nottingham Partnership
 - d) None of the above
- 8) Diffusion of Innovation is associated with _____.
 - a) Development Communication
 - b) Human Development
 - c) Sustainable Development
 - d) None of These

- 9) _____ is associated with sustainable development.
a) Thomason Commission b) Mahbub ul Haq Commission
c) Brundtland Commission d) None of these
- 10) LPG concept came in the year _____.
a) 1990 b) 1991
c) 1992 d) None of these
- 11) Very Low per capita income is characteristic of _____ type of country.
a) Developed b) Developing
c) Underdeveloped d) None of these
- 12) _____ is not element of measuring human development.
a) Education b) Health
c) Life Expectancy d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is development communication?
- b) Explain Environmental Journalism.
- c) Write about the World Health Organization.
- d) Write in detail about the Human Development Index.
- e) Explain the Gandhian Theory of Development Communication.
- f) Write a note on 'Media and AIDS Awareness Campaign'.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Role of NGO in Development
- b) Panchayat Raj
- c) Agriculture and Development Communication
- d) Sustainable Development

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

- a) Write on the topic 'Role of Films in the Development of Society'.

OR

- b) Explain the difference between growth and development.

Q.5 Discuss the role of traditional media and social media in development. 12

Set

P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - २०२५

Radio and Television Programme Production (230112302)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ३१-१०-२०२५

कमाल गुणः ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) खालीलपैकी कोणता रेडिओ प्रसारणाचा प्रकार नाही?

अ) SW

ब) एफएम

क) यूट्यूब रेडिओ

ड) एएम

२) कोणत्या रेडिओ फॉर्मॅटमध्ये कॉलद्वारे प्रेक्षकांशी थेट संवाद साधला जातो?

अ) रेडिओ नाटक

ब) फोन-इन

क) रेडिओ वैशिष्ट्य

ड) टॉक शो

३) उच्च कॉन्ट्रास्टसाठी स्टुडिओ प्रॉडक्शनमध्ये कोणत्या प्रकारची प्रकाशयोजना वापरली जाते?

अ) हाय की लाइटिंग

ब) कमी की लाइटिंग

क) रिफ्लेक्टर लाइटिंग

ड) नैसर्गिक प्रकाश

४) टेलिव्हिजन न्यूज अँकरिंगमध्ये टेलिप्रॉम्टरचे प्राथमिक कार्य काय आहे?

अ) बातम्यांचे प्रसारण रेकॉर्ड करणे

ब) अँकरसाठी रिक्लिप्ट प्रदर्शित करणे

क) कॅमेरा अँगल नियंत्रित करण्यासाठी

ड) प्रकाश समायोजित करण्यासाठी

५) रेडिओ कार्यक्रम निर्मिती प्रक्रियेत कोणत्या टप्प्यात आवाज संपादित करणे आणि प्रभाव जोडणे समाविष्ट आहे?

અ) પૂર્વ-ઉત્પાદન

ब) उत्पादन

क) पोस्ट-प्रोडक्शन

ड) विपणन

- ६) खालीलपैकी कोणते रेडिओ न्यूज बुलेटिनचे वैशिष्ट्य आहे?
 अ) स्क्रिप्टेड संभाषण
 ब) स्टुडिओमध्ये रेकॉर्ड केलेले
 क) थेट प्रेक्षकांचा सहभाग समाविष्ट आहे
 ड) थेट अहवालावर लक्ष केंद्रित करते.
- ७) खालीलपैकी कोणता रेडिओ प्रसारणाचा प्रकार आहे?
 अ) एएम
 ब) एफएम
 क) SW
 ड) वरील सर्व
- ८) HAM रेडिओ म्हणजे काय?
 अ) एक व्यावसायिक रेडिओ प्रसारण प्रणाली
 ब) उपग्रह रेडिओ प्रणालीचा एक प्रकार
 क) एक गैर-व्यावसायिक रेडिओ प्रणाली हौशींनी वैयक्तिक संप्रेषण आणि प्रयोगासाठी वापरली
 ड) डिजिटल रेडिओ ट्रान्समिशनचा एक प्रकार
- ९) खालीलपैकी कोणता रेडिओ प्रकार उपग्रहांद्वारे प्रसारणास परवानगी देतो?
 अ) एएम रेडिओ
 ब) एफएम रेडिओ
 क) HAM रेडिओ
 ड) सॅटेलाइट रेडिओ
- १०) जागतिक रेडिओ प्रसारणासाठी कोणते रेडिओ प्रसारण तंत्रज्ञान प्रामुख्याने वापरले जाते?
 अ) एएम
 ब) एफएम
 क) SW (शॉर्टवेव्ह)
 ड) डिजिटल ऑडिओ ब्रॉडकास्टिंग
- ११) रेडिओ प्रसारणाच्या संदर्भात DAB चा अर्थ काय आहे?
 अ) डिजिटल ऑडिओ प्रसारण
 ब) डिजिटल ऑडिओ बेस
 क) थेट ऑडिओ प्रसारण
 ड) डिजिटल ऑडिओ बँडविड्थ
- १२) कोणत्या प्रकारचा रेडिओ कार्यक्रम इंटरनेटद्वारे प्रसारित केला जातो. डिजिटल उपकरणांद्वारे प्रवेश करता येतो?
 अ) सॅटेलाइट रेडिओ
 ब) ऑनलाइन रेडिओ
 क) एएम रेडिओ
 ड) HAM रेडिओ

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) "कम्युनिटी रेडिओ" या शब्दाची व्याख्या करा आणि आधुनिक माध्यमांमध्ये त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) रेडिओ कार्यक्रम निर्मितीमध्ये श्रोत्यांच्या अभिप्रायाच्या महत्त्वावर चर्चा करा.
- क) दूरदर्शन कार्यक्रम निर्मितीमध्ये "पूर्व-उत्पादन" ची संकल्पना स्पष्ट करा.

- ड) रेडिओचा विकास स्पष्ट करा.
- इ) व्हाईस डिस्पॅच वर भाष्य करा.
- ई) रेडिओ बातम्यांसाठी स्त्रोत स्पष्ट करा.

प्र.३ संक्षिप्त उत्तरे/टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) ऑनलाइन रेडिओ
- ब) रेडिओ स्टुडिओ
- क) रेडिओ स्टेशनचे प्रकार
- ड) सामान्य श्रोता आणि विशेष श्रोता

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) बातम्या गोळा करणे, रेडिओसाठी लेखन आणि रिपोर्टरची भूमिका यासह रेडिओ पत्रकारितेच्या विविध तंत्रांची तपशीलवार चर्चा करा.

किंवा

- ब) रेडिओ माध्यमाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

रेडिओ पत्रकारितेतील नवीन ट्रेंड समजावून सांगा.

Set

P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Radio and Television Programme Production (230112302)

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1)** Which of the following is NOT a type of radio broadcasting?

 - a) SW
 - b) FM
 - c) YouTube Radio
 - d) AM
- 2)** Which radio format involves live interaction with the audience via calls?

 - a) Radio Drama
 - b) Phone-in
 - c) Radio Feature
 - d) Talk Show
- 3)** Which type of lighting is typically used in studio productions for high contrast?

 - a) High key lighting
 - b) Low key lighting
 - c) Reflector lighting
 - d) Natural lighting
- 4)** What is the primary function of a teleprompter in television news anchoring?

 - a) To record the news broadcast
 - b) To display the script for the anchor
 - c) To control the camera angles
 - d) To adjust the lighting
- 5)** In the radio programme production process, which stage involves editing sound and adding effects?

 - a) Pre-production
 - b) Production
 - c) Post-production
 - d) Marketing
- 6)** Which of the following is a characteristic of a radio news bulletin?

 - a) A scripted conversation
 - b) Recorded in a studio
 - c) Involves live audience participation
 - d) Focuses on live reporting
- 7)** Which of the following is a type of radio transmission?

 - a) AM
 - b) FM
 - c) SW
 - d) All of the above

- 8) What is HAM Radio?
- a) A commercial radio broadcasting system.
 - b) A type of satellite radio system.
 - c) A non-commercial radio system used by amateurs for personal communication and experimentation.
 - d) A form of digital radio transmission.
- 9) Which of the following radio types allows broadcasting through satellites?
- a) AM Radio
 - b) FM Radio
 - c) HAM Radio
 - d) Satellite Radio
- 10) Which radio broadcasting technology is primarily used for global radio transmission?
- a) AM
 - b) FM
 - c) SW (Shortwave)
 - d) Digital Audio Broadcasting
- 11) What does DAB stand for in the context of radio broadcasting?
- a) Digital Audio Broadcasting
 - b) Digital Audio Base
 - c) Direct Audio Broadcasting
 - d) Digital Audio Bandwidth
- 12) Which type of radio program is broadcasted through the internet, accessible via digital devices?
- a) Satellite Radio
 - b) Online Radio
 - c) AM Radio
 - d) HAM Radio

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Define the term "Community Radio" and explain its significance in modern media.
- b) Discuss the importance of audience feedback in radio programme production.
- c) Explain the concept of "Pre-production" in television programme production.
- d) Explain the development of radio.
- e) Comment on Voice Dispatch.
- f) Explain the radio sources for news

Q.3 Write Short Answers/ Short Notes. (Any Two)**12**

- a) Online Radio
- b) Radio Studio
- c) Types of radio stations
- d) Common audience and special audience

Q.4 Broad Question. (Any One)**12**

- a) Discuss in detail the different techniques of radio journalism, including news gathering, writing for radio, and the role of the reporter.

OR

- b) Explain the characteristics of radio media.

Q.5 Broad Question.**12**

Explain the new trends in radio journalism.

Set P

एम.ए (Mass Communication) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Digital Journalism (230112303)

वार, दिनांक: सोमवार, ०३-११-२०२५
वेळ: सकाळी ११:०० ते १:३०

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) ——— देशात प्रथम वापरलेले इंटरनेट.
अ) जपान
क) इंग्लंड
ब) चीन
ड) अमेरिका
- २) ——— वर्ल्ड वाइड वेबचा शोध लावण्याचे श्रेय दिले जाते.
अ) बिल गेट्स
क) लॅरी पेज
ब) टिम बर्नर्स—ली
ड) स्टीव्ह जॉब्स
- ३) ट्विटर हे ——— आहे.
अ) ऑनलाइन नियतकालिक
क) सोशियल नेटवर्किंग
ब) ऑनलाइन वृत्तपत्र
ड) यापैकी नाही
- ४) ——— हे हॅशटॅगचे चिन्हे आहे.
अ) @
क) *
ब) #
ड) यापैकी नाही
- ५) ई-मेल ——— जनसंपर्काचे साधन आहे.
अ) इलेक्ट्रॉनिक
क) खुप महाग
ब) पारंपारिक
ड) हळू
- ६) ——— हे प्लॅटफॉर्म सर्वसामान्यपणे व्यावसायिक नेटवर्किंगशी संबंधित आहे.
अ) स्नॅपचॅट
क) इंस्टाग्राम
ब) लिंकडइन
ड) पिंटेरेस्ट

- ७) सायबर म्हणजे ——— होय.
अ) इंटरनेट ब) चित्रवाणी
क) वृत्तपत्र ड) रेडिओ
- ८) “मल्टीमीडिया पत्रकारिता” खालील घटकांपैकी ——— एकत्र करते.
अ) मजकूर, चलचित्र, ध्वनी आणि प्रतिमा
ब) केवळ छापलेले लेख
क) थेट टीव्ही आणि रेकॉर्ड केलेले प्रसारण
ड) संपादकीय व्यंगचित्रे आणि मते
- ९) फेसबुकचा ——— हे संस्थापक आहेत.
अ) मार्क झुकरबर्ग ब) बिल गेट्स
क) जॉन बेयर ड) यापैकी नाही
- १०) ——— ही डिजिटल पत्रकारिता आहेत.
अ) छापील माध्यमांद्वारे पत्रकारिता करणे
ब) बातम्या निर्मिती आणि वितरणासाठी डिजिटल तंत्रज्ञानाचा वापर
क) कला आणि संस्कृती यांवर केंद्रित पत्रकारिता
ड) मानवी हस्तक्षेपाशिवाय केलेली पत्रकारिता
- ११) डिजिटल पत्रकारितेतील “हायपरलिंकिंग” या शब्दाचा संदर्भ ———.
अ) एकाधिक डिजिटल उपकरणे जोडणे
ब) संबंधित ऑनलाईन आशयाचे दुवे प्रदान करणे
क) हायपर-स्पीड इंटरनेट कनेक्शन वापरणे
ड) यापैकी नाही
- १२) खालीलपैकी ——— हे डिजिटल पत्रकारितेचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.
अ) परस्परसंवाद ब) स्थिर आशय
क) टीव्ही प्रेक्षकांवर विशेष लक्ष ड) एक-मार्गी संवाद

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार)

१२

- अ) ब्लॉगचे प्रकार कोणते आहे?
- ब) न्यूज पोर्टल म्हणजे काय?
- क) युट्युब वरून आपण आर्थिक लाभ कसे मिळवू शकतो?
- ड) 'इन्स्टाग्राम' वर तपशीलवार टीप लिहा.
- इ) माहिती समाजाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ई) 'वर्ल्ड वाईड वेब' वर तपशीलवार टीप लिहा.

- प्र.३ संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) हॅशटॅग
ब) मोबाईल जर्नालिझम
क) सोशल मिडिया
ड) फेक न्यूज
- प्र.४ खालील प्रश्नाची उत्तर लिहा.. (कोणताही एक) १२
- अ) इंटरनेटची विकास स्पष्ट करा.
किंवा
ब) नागरी पत्रकारितेबद्दल सविस्तर लिहा.
- प्र.५ डिजिटल पत्रकारिता म्हणजे काय? डिजिटल पत्रकारितेसमोरील आव्हानांची चर्चा करा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Digital Journalism (230112303)

Day & Date: Monday, 03-11-2025
 Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) First Internet used in _____ country.

a) Japan	b) China
c) England	d) America
- 2) _____ is credited with inventing the World Wide Web.

a) Bill Gates	b) Tim Berners-Lee
c) Larry Page	d) Steve jobs
- 3) Tweeter is a _____.

a) Online Magazine	b) Online newspaper
c) Social Network	d) None of these
- 4) _____ is a sign of hashtag.

a) @	b) #
c) *	d) None of these
- 5) E mail is _____ tool of Public relation.

a) Electronic	b) Traditional
c) Very Expensive	d) Slow
- 6) _____ platform is most commonly associated with professional networking.

a) Snapchat	b) Linkedin
c) Instagram	d) Pinterest
- 7) Cyber means _____.

a) Internet	b) Television
c) News paper	d) Radio
- 8) "Multimedia journalism" combines _____ of the following elements.

a) Text, video, audio, and images	
b) Print-only articles	
c) Live TV and recorded broadcasts	
d) Editorial cartoons and opinion pieces	

- 9) _____ is founder of facebook.
a) Mark Zuckerberg b) Bill Gets
c) John Bear d) None of these
- 10) _____ is a digital journalism.
a) The practice of journalism using print media
b) The use of digital technologies for news production and distribution
c) Journalism focused on the arts and culture
d) Journalism done without human intervention
- 11) The term "hyperlinking" in digital journalism refers to _____.
a) Connecting multiple digital devices
b) Providing links to related online content
c) Using hyper-speed internet connections
d) None of these
- 12) _____ of the following is a key feature of digital journalism.
a) Interactivity
b) Static content
c) Exclusive focus on TV audiences
d) One-way communication

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) What are the types of blog?
- b) What is News Portal?
- c) How can we get financial benefits from YouTube?
- d) Write a detail note on 'Instagram'?
- e) What are the characteristics of Information Society?
- f) Write a detail note on 'World Wide Web'?

Q.3 Write short notes. (Any Two)**12**

- a) Hashtag
- b) Mobile Journalism
- c) Social Media
- d) Fake news

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**12**

- a) Explain development of Internet.

OR

- b) Write about Citizen Journalism in detail.

Q.5 What is digital journalism? Discuss the challenges in front of Digital Journalism.**12**

Set	P
-----	---

M.A. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - २०२५

Media Management (230112401)

વાર, દિનાંક : મંગલવાર, ૨૮-૧૦-૨૦૨૫

कमाल गुणः ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકઢીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

੧੨

१) लोकमताच्या मालकीचा ---- हा प्रकार आहे.

अ) साखळी

ब) खाजगी

क) शासकीय

ड) वैयक्तिक

२) आय.एन.एस. --- मध्ये स्थापन झाले.

अ) १९३९

ब) १९६०

क) १९४०

ਡ) ੧੯੮੦

३) विविध भारती ——— मध्ये सुरु झाले.

अ) १९५७

ब) १९३६

क) १९६३

ਡ) ੧੮੭੫

४) समुदाय रेडिओ ——— मध्ये प्रारंभ झाला.

અ) ૨૦૦૦

ब) २००२

क) २००४

੬) ੧੧੧੩

५) — यांनी हालत्या टंकाचा शोध लावला.

અ) જેમ્સ ઑસ્ટિન

ब) जोहान्स गुटनबर्ग

क) विलियम कॅरी

ड) यापैकी नाही

६) नॅशनल रीडरशिप सर्वे ——— साली स्थापन झाले.

अ) १९४४

ब) १९७४

क) १९९८

ੳ) ੨੦੦੦

७) — हे वृत्तपत्रातील प्लेट बनविण्याचे नवीन तंत्रज्ञान आहे.

अ) सी.टी.पी.

ब) के.बी.सी.

क) डी.टी.पी.

ਡ) ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ

- ८) — हे सोलापूरातील खाजगी रेडीओ केंद्र आहे.
 अ) रेडीओ गोल्ड ब) बिग एफ. एम.
 क) रेडीओ मिर्ची ड) यापैकी नाही
- ९) माध्यम व्यवस्थापन हे — आहे.
 अ) कला आणि शास्त्र ब) शास्त्र आणि तंत्रज्ञान
 क) कला आणि तथ्य ड) यापैकी नाही
- १०) — याने कामाच्या विभाजनाचे तत्त्व विकसित केले.
 अ) हेनरी फेयोल ब) हेनरी गुलिक
 क) हेनरी क्लार्क ड) हेनरी टेलर
- ११) ऑल इंडिया रेडिओ— वर्षात आकाशवाणी म्हणून नामांकित झाले.
 अ) ३ ऑक्टोबर १९५७ ब) ५ जानेवारी १९६०
 क) १ फेब्रुवारी १९७० ड) १५ ऑगस्ट १९४७
- १२) भारतीय प्रथम खासगी मालकीचे हिंदी दूरदर्शन चॅनेल — आहे.
 अ) झी टीव्ही ब) सोनी टीव्ही
 क) ईटीव्ही ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) व्यवस्थापन म्हणजे काय आणि व्यवस्थापनाचे कार्य परिभाषित करा.
 ब) व्यवस्थापनाचे फायदे काय आहेत?
 क) वृत्तपत्रातील संपादकाच्या जबाबदारीची चर्चा करा.
 ड) प्रसारण व्यवस्थापनातील अलीकडील ट्रेंड स्पष्ट करा.
 इ) व्यवस्थापनाची तत्वे स्पष्ट करा.
 ई) माध्यम अभिसरणांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) मीडिया मालकी
 ब) रेडिओचे प्रकार
 क) मीडिया अभिसरण
 ड) माध्यम व्यवस्थापन

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) ऑनलाइन माध्यमांचे वर्णन करा आणि कोणत्याही दोन ऑनलाइन न्यूज पोर्टलची तुलना करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१२

दूरचित्रवाणी केंद्रातील विविध विभागांचे वर्णन करा आणि प्रत्येक विभागाच्या कामकाजाविषयी चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

Set

P

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Media Management (230112401)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Ownership pattern of Lokmat is ____ type.

a) Chain	b) Private
c) Government	d) Individual
- 2) INS established in _____.

a) 1939	b) 1960
c) 1940	d) 1980
- 3) Vividh Bharati started in _____.

a) 1957	b) 1936
c) 1963	d) 1875
- 4) Community Radio started in _____.

a) 2000	b) 2002
c) 2004	d) 1993
- 5) _____ invented movable type.

a) James Austin	b) Johance Gatenberg
c) William Carry	d) None of these
- 6) National Readership Survey was established in _____.

a) 1944	b) 1974
c) 1998	d) 2000
- 7) _____ is the latest technology of plate making in Newspapers.

a) CTP	b) KBC
c) DTP	d) TRP
- 8) _____ is the private radio center in Solapur.

a) Radio Gold	b) Big FM
c) Radio Mirchi	d) None of these
- 9) Media management is _____.

a) Art and Science	b) Science and Technology
c) Art and Fact	d) None of these

- 10)** Who developed the principle of division of work _____.
a) Henry Fayol b) Henry Gulick
c) Henry Clark d) Henry Taylor
- 11)** All India Radio nominated as Aakashwani in _____ year.
a) 3 Oct 1957 b) 5 Jan 1960
c) 1 Feb 1970 d) 15 Aug 1947
- 12)** Indias first privately owned Hindi television channel is _____.
a) Zee TV b) Sony TV
c) ETV d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- Define what is Management and the function of Management.
- What are the benefits of Management?
- Discuss the responsibility of Editor in Newspaper.
- Explain the recent trends in Broadcasting Management.
- Explain the principles of Management.
- Explain the importance of media convergences.

Q.3 Write short notes. (Any Two)

12

- a) Media Ownership
- b) Types of Radio
- c) Media Convergence
- d) Media Management

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

12

- a) Explain the Objectives of Management.**

OR

- b) Describe online media and compare any two online news portals critically.**

Q.5 Answer the following questions.

12

Describe various department in television station and discuss about the working of each department.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Media Law and Ethics (230112402)

वार, दिनांक : गुरुवार, ३०-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) राज्यघटनेतील कोणता भाग केंद्र-राज्य संबंधांशी संबंधित आहे?
 - अ) भाग IX
 - ब) भाग X
 - क) भाग XI
 - ड) भाग XIII
- २) राज्यघटनेतील कोणते कलम निवडणूक आयोगाची तरतूद करतो?
 - अ) कलम ३२०
 - ब) कलम ३२४
 - क) कलम ३२६
 - ड) कलम ३३०
- ३) खालीलपैकी कोणत्या कार्यवाहीचे प्रकाशन मीडियाला अनुमती नाही?
 - अ) संसदेतल्या दोन्ही सभागृहांच्या कार्यवाहीचे
 - ब) सभागृहाच्या गुप्त बैठकीचे
 - क) अर्थसंकल्पीय भाषणाचे
 - ड) राष्ट्रपतींच्या भाषणाचे
- ४) केबल टेलिव्हिजन नेटवर्क (नियमन) अधिनियमन कोणत्या वर्षी पारित करण्यात आला?
 - अ) १९९२
 - ब) १९९४
 - क) १९९६
 - ड) १९९८
- ५) प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडिया चे प्रमुख कार्य काय आहे?
 - अ) माध्यम संस्थांना परवाने देणे
 - ब) माध्यमांचे दर नियंत्रित करणे
 - क) वृत्तपत्रे व वृत्तसंस्थांचे दर्जा राखणे व सुधारणा करणे
 - ड) बातम्यांचे सेन्सॉर करणे

- ६) श्रमिक पत्रकार कायदा कोणत्या वर्षी लागू करण्यात आला होता?

अ) १९४७ ब) १९५५
क) १९५८ ड) १९६२

७) प्रसारण संहिता कोण जारी करते?

अ) भारतीय वृत्तपत्र परिषद
ब) माहिती व प्रसारण मंत्रालय
क) भारतीय दूरसंचार नियामक प्राधिकरण
ड) निवडणूक आयोग

८) भारतात पत्रकारांचे वेतन व कार्यस्थिती नियंत्रित करणारा कायदा कोणता आहे?

अ) औद्योगिक विवाद कायदा ब) श्रमिक पत्रकार कायदा
क) कामगार संहिता ड) रोजगार हक्क कायदा

९) जोशी समितीचा मुख्य भर कोणत्या विषयावर होता?

अ) माध्यमांची स्वयंनियंत्रण व्यवस्था
ब) माध्यम संस्थांच्या मालकी हक्कावर
क) रेडिओवरील सरकारी नियंत्रणावर
ड) खोट्या बातम्या

१०) दुसऱ्या प्रेस आयोगाने (१९८२) कोणत्या नियामक संस्थेच्या स्थापनेची शिफारस केली होती?

अ) न्यूज ब्रॉडकास्टिंग स्टँडर्ड्स अथॉरिटी
ब) प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडिया
क) सेंट्रल बोर्ड ऑफ फिल्म सर्टिफिकेशन
ड) ऍडव्हार्टायझिंग स्टँडर्ड्स कौन्सिल ऑफ इंडिया

११) भारत सरकारने डिजिटल इंडिया कायदा कोणता कायदा बदलण्यासाठी प्रस्तावित केला आहे?

अ) माहिती तंत्रज्ञान कायदा, २०००
ब) सायबर सुरक्षा कायदा, २०१५
क) माहिती व प्रसारण कायदा, १९८५
ड) यापैकी नाही

१२) भारतात चित्रपटांना प्रमाणपत्र देण्याची जबाबदारी कोणाची आहे?

अ) भारतीय वृत्तपत्र परिषद
ब) केंद्रीय चित्रपट प्रमाणीकरण मंडळ
क) सांस्कृतिक मंत्रालय
ड) भारतीय चित्रपट आणि दूरचित्रवाणी संस्था

- प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- अ) भारतीय वृत्तपत्र परिषदेची (PCI) भूमिका आणि कार्य समजावून सांगा.
- ब) औषधे आणि जादुई उपाय (आपत्तीजनक जाहिराती) अधिनियम, १९५४ चे मुख्य वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
- क) संसद सदस्यांना दिलेली विशेष विशेषाधिकार काय आहेत? त्यांचे महत्त्व चर्चा करा.
- ड) 'भारतीय दंड संहिता' वर तपशीलवार टीप लिहा.
- इ) सायबर कायद्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ई) मूलभूत कर्तव्ये कोणती आहेत?
- प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) गुपित कागदपत्र कायदा, १९२३
- ब) स्त्रियांचे अश्लील प्रतिनिधित्व (प्रतिबंध) अधिनियम, १९८६
- क) ए. के. चांदा समिती – १९६४
- ड) केंद्रिय चित्रपट प्रमाणन मंडळ
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) द्वितीय वृत्तपत्र आयोगाची पार्श्वभूमी, रचना आणि शिफारसी यांचे वर्णन करा.
किंवा
- ब) माहिती अधिकार कायदा, २००५ च्या मुख्य तरतुदी कोणत्या आहेत?
- प्र.५ मूलभूत अधिकार म्हणजे काय? त्यांच्या स्वरूप व व्याप्तीचे उदाहरणांसह स्पष्टीकरण द्या. १२

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November - 2025
Media Law and Ethics (230112402)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**12**

- 1) Which part of the Constitution deals with Centre State relations?
 - a) Part IX
 - b) Part X
 - c) Part XI
 - d) Part XIII
- 2) Which Article of the Constitution provides for the Election Commission?
 - a) Article 320
 - b) Article 324
 - c) Article 326
 - d) Article 330
- 3) Media is not allowed to publish proceedings of _____.
 - a) Both Houses of Parliament
 - b) Secret sittings of the House
 - c) Budget Speech
 - d) President's address
- 4) The Cable Television Networks (Regulation) Act was passed in: _____.
 - a) 1992
 - b) 1994
 - c) 1996
 - d) 1998
- 5) The primary role of the Press Council of India is to: _____.
 - a) License media houses
 - b) Regulate media pricing
 - c) Maintain and improve the standards of newspapers and news agencies
 - d) Censor news content
- 6) The Working Journalists Act was enacted in: _____.
 - a) 1947
 - b) 1955
 - c) 1958
 - d) 1962
- 7) The Broadcasting Code is issued by: _____.
 - a) Press Council of India
 - b) Ministry of I & B
 - c) Telecom Regulatory Authority of India
 - d) Election Commission

- 8) Which Act governs the wages and working conditions of journalists in India?
a) Industrial Disputes Act b) Working Journalists Act
c) Labour Code d) Employment Rights Act
- 9) The Joshi Committee primarily focused on _____.
a) Self-regulation of media
b) Ownership of media houses
c) Government control on radio
d) Fake news
- 10) The Second Press Commission (1982) recommended the formation of which regulatory body?
a) News Broadcasting Standards Authority
b) Press Council of India
c) Central Board of Film Certification
d) Advertising Standards Council of India
- 11) The Government of India proposed Digital India Act to replace: _____.
a) Information Technology Act, 2000
b) Cyber Security Act, 2015
c) Information Broadcasting Act, 1985
d) None of these
- 12) The authority responsible for certifying films in India is: _____.
a) Press Council of India
b) Central Board of Film Certification
c) Ministry of Culture
d) Film and Television Institute of India

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Explain the role and functions of the Press Council of India (PCI).
b) What are the key features of The Drugs and Magic Remedies [Objectionable Advertisements] Act, 1954?
c) What are the special privileges accorded to Members of Parliament? Discuss their significance.
d) Write a detail note on 'Criminal Procedure Code'.
e) Explain importance of cyber laws.
f) What are the fundamentals duties?

Q.3 Write short notes. (Any Two)**12**

- a) Official Secrets Act, 1923
b) Indecent Representation of Women (Prohibition) Act, 1986
c) A. K. Chanda Committee - 1964
d) Central Board of Film Certification

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 12

a) Describe the background, composition, and recommendations of the Second Press Commission.

OR

b) What are the main provisions of the Right to Information Act, 2005?

Q.5 What are Fundamental Rights? Explain their nature and scope with examples. 12

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Film Studies (230112403)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) आधुनिक चित्रपटसृष्टीची सुरुवात कोणत्या शोधामुळे झाली असे मानले जाते?

- अ) फोनोग्राफ ब) झोएट्रॉप
क) सिनेमाटोग्राफी ड) टायपरायटर

२) खालीलपैकी कोणता घटक चित्रपटाच्या ध्वनी डिझाइनचा भाग नाही?

- अ) संगीत ब) संवाद
क) कॅमेरा अँगल्स ड) ध्वनी परिणाम

३) चित्रपटात लाल रंग सामान्यतः कोणते प्रतीक दर्शवतो?

- अ) दुःख आणि निराशा ब) शांतता आणि समाधान
क) उत्कटता, धोका किंवा प्रेम ड) गोंधळ आणि अराजकता

४) कोणत्या प्रकारचे प्रकाशचित्रण (लाइटिंग) तीव्र विरोधाभास आणि खोल सावल्या निर्माण करते?

- अ) उच्च-कळी प्रकाशचित्रण ब) निम्न-कळी प्रकाशचित्रण
क) नैसर्गिक प्रकाशचित्रण ड) फिल लाइटिंग

५) लो-अँगल शॉट चित्रपटात सहसा काय दर्शवतो?

- अ) दुर्बलता किंवा असहायता ब) सामर्थ्य किंवा वर्चस्व
क) तटस्थ भावना ड) विनोद

६) डिजिटल चित्रपटनिर्मितीचा एक प्रमुख फायदा म्हणजे ———.

- अ) मर्यादित उपलब्धता.
ब) उच्च खर्च
क) संपादन आणि प्रतिकृती तयार करण्यास सुलभता
ड) फिल्म लेंसवर अवलंबित्व

- ७) खालीलपैकी कोणत्या प्लॅटफॉर्मने डिजिटल चित्रपट वितरणात क्रांती घडवली?
 अ) रेडिओ ब) नेटफिलक्स
 क) आयमॅक्स ड) विनायल

८) चित्रपटसृष्टीतील जागतिकीकरणामुळे काय झाले आहे?
 अ) कथा सांगण्यातील विविधतेत घट
 ब) परदेशी चित्रपटांची वाढलेली उपलब्धता
 क) चित्रपट निर्मितीत घट
 ड) संपूर्ण जगभर कठोर सेन्सॉरशिप

९) चित्रपटातील सेन्सॉरशिपचा उद्देश प्रामुख्याने काय असतो?
 अ) सर्जनशीलतेला प्रोत्साहन देणे
 ब) कथा सांगण्याची लांबी नियंत्रित करणे
 क) अयोग्य मानल्या जाणाऱ्या गोष्टींवर निर्बंध घालणे
 ड) चित्रपटाचा बजेट वाढवणे

१०) प्रचार चित्रपटांचे मुख्य उद्दिष्ट कोणते असते?
 अ) प्रेक्षकांचे मनोरंजन करणे
 ब) व्यावसायिक उत्पादनांचे प्रमोशन करणे
 क) राजकीय मतांवर प्रभाव टाकणे
 ड) स्पेशल इफेक्ट्स दाखवणे

११) खालीलपैकी कोणती संकल्पना स्त्रीवादी चित्रपट सिद्धांताशी संबंधित आहे?
 अ) मेल गेज ब) मोँटाज
 क) मीडिया-ऑ-सेंस ड) ऑटचर थिअरी

१२) कॅमेरा स्थिर ठेवून फक्त लेन्स झूम इन किंवा आउट केली जाते, त्याला काय म्हणतात?
 अ) ट्रॅकिंग शॉट ब) पॅन शॉट
 क) झूम शॉट ड) डॉली शॉट

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) दृश्य विश्लेषणाबद्दल लिहा.
ब) चित्रपटांचे प्रकार स्पष्ट करा.
क) भारतीय चित्रपटसृष्टीतील सुवर्णकाळ म्हणजे काय?
ड) चित्रपटांच्या संकलनाबद्दल सविस्तर लिहा.
इ) चित्रपट निर्मितीत कोणते प्रकारचे लाईट्स वापरले जातात?
ई) चित्रपटांमधील कथा संरचना, कथानक विकास आणि व्यक्तिरेखा विकास यांचे सविस्तर विश्लेषण करा.

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) कला प्रकार म्हणून चित्रपटांचा आढावा.
 ब) समांतर चित्रपटांचे महत्त्व
 क) चित्रपट रसग्रहण
 ड) नागराज मंजुळे
- प्र.४ खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा.. (कोणताही एक) १२
- अ) सुरुवातीच्या कल्पनेपासून अंतिम प्रदर्शना पर्यंतच्या चित्रपट निर्मिती प्रक्रियेतील विविध टप्प्यांचे वर्णन करा. प्रत्येक टप्प्यातील महत्त्वाच्या व्यक्तींची भूमिका स्पष्ट करा आणि हे टप्पे यशस्वी चित्रपट तयार करण्यात कशी मदत करतात, हे समजावून सांगा.
- किंवा**
- ब) चित्रपटाचे प्रमुख घटक कोणते आहेत? प्रत्येक घटकाचे सविस्तर वर्णन करा, आणि हे घटक एकत्रितपणे प्रभावी व आकर्षक चित्रपट तयार करण्यात कशी मदत करतात, हे स्पष्ट करा. आवश्यकतेनुसार उदाहरणे द्या.
- प्र.५ चित्रपट समाजावर कसा प्रभाव टाकतो, यावर सविस्तर चर्चा करा. सामाजिक, सांस्कृतिक आणि राजकीय परिणामांवर विशेष भर द्या. तुमच्या उत्तरास समर्थन देण्यासाठी उदाहरणे द्या. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: October/November – 2025
Film Studies (230112403)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Which invention is considered the beginning of modern cinema?
 - a) The phonograph
 - b) The zoetrope
 - c) Cinematography
 - d) The typewriter
- 2) Which of the following is not a component of a film's sound design?
 - a) Music
 - b) Dialogue
 - c) Camera angles
 - d) Sound effects
- 3) What does the color red most commonly symbolize in film?
 - a) Sadness and despair
 - b) Peace and tranquility
 - c) Passion, danger, or love
 - d) Confusion and chaos
- 4) What type of lighting creates strong contrasts and deep shadows?
 - a) High key lighting
 - b) Low key lighting
 - c) Natural lighting
 - d) Fill lighting
- 5) What does a low-angle shot typically signify in film?
 - a) Vulnerability or weakness
 - b) Power or dominance
 - c) Neutral emotion
 - d) Humor
- 6) One major advantage of digital filmmaking is: _____.
 - a) Limited accessibility
 - b) High cost
 - c) Ease of editing and duplication
 - d) Dependence on film labs
- 7) Which of the following platforms revolutionized digital film distribution?
 - a) Radio
 - b) Netflix
 - c) IMAX
 - d) Vinyl
- 8) Globalization in cinema has led to: _____.
 - a) Reduced diversity in storytelling.
 - b) Increased access to foreign films.
 - c) Decline in film production.
 - d) Strict censorship worldwide.

- 9) Censorship in cinema often aims to: _____.
 a) Promote creativity
 b) Regulate narrative length
 c) Restrict content deemed inappropriate
 d) Increase film budget
- 10) Which of the following is a primary function of propaganda films?
 a) Entertain audiences b) Promote commercial products
 c) Influence political opinions d) Showcase special effects
- 11) Which of the following is a feminist film theory concept?
 a) Male gaze b) Montage
 c) Mise-en-scene d) Auteur theory
- 12) Which term refers to a shot where the camera remains still but the lens zooms in or out?
 a) Tracking shot b) Pan shot
 c) Zoom shot d) Dolly shot

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Write about a visual analysis.
 b) Explain the types of films.
 c) What is known as the Golden Era of Indian Cinema?
 d) Write in detail about the editing of films.
 e) What are the types of lights used in filmmaking?
 f) Provide a detailed analysis of story structure, plot development, and character development in films.

Q.3 Write short notes. (Any Two)**12**

- a) Overview of Film as an Art Form
 b) Significance of Parallel Cinema
 c) Film Appreciation
 d) Nagraj Manjule

Q.4 Answer the following questions. (Any One)**12**

- a) Describe the various stages involved in the film-making process, from the initial idea to the final release. Explain the role of key individuals and how each stage contributes to the making of a successful film.

OR

- b) What are the key elements of a film? Discuss each element in detail and explain how they work together to create an engaging cinema. Provide examples where appropriate.

Q.5 Discuss in detail how cinema influences society, focusing on its social, cultural, and political impact. Provide examples to support your answer.**12**

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Television Journalism and Production (MA23401)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१६

- १) ई. एन. जी. मध्ये 'जी' म्हणजे ——— होय.
अ) गॅदरिंग ब) गॅजेट
क) ग्रुप ड) यापैकी नाही
- २) टीव्ही वरील बातमीपत्रात बहुतांश ——— हा शॉट वापरला जातो.
अ) मिड शॉट ब) लॉग शॉट
क) क्लोज अप शॉट ड) यापैकी नाही
- ३) ——— हा टीव्ही स्टुडिओचा भाग आहे.
अ) ग्रीन रूम ब) लाईट रूम
क) पी. सी. आर. रूम ड) यापैकी सर्व
- ४) लेन्सची हालचाल ——— म्हणून ओळखली जाते.
अ) पॅन ब) झूम
क) टिल्ट ड) यापैकी नाही
- ५) तारक मेहता का उल्टा चष्मा हा ——— प्रकारचा कार्यक्रम आहे.
अ) सिटकॉम ब) रियालिटी शो
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- ६) डिस्कव्हरी ही ——— प्रकारची वाहिनी आहे.
अ) वृत्त ब) माहितीपट
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- ७) टीव्ही कार्यक्रम निर्मितीमध्ये ——— प्रकारची प्रकाशयोजना वापरली जात नाही.
अ) लो की ब) हाय की
क) बॅक लाईट ड) यापैकी नाही

- ८) टीव्हीवरील बातमीच्या अँकरिंगमध्ये ——— मेकअप वापरला जातो.
अ) मूळ मेकअप ब) नववधू मेकअप
क) पात्रासाठीचा मेकअप ड) यापैकी नाही
- ९) फ्रेमची श्रृंखला म्हणजे ——— होय.
अ) प्रसंग ब) शॉट
क) अँगल ड) यापैकी नाही
- १०) आर्थिक वार्ताकनाचा ——— हा घटक भाग आहे.
अ) अर्थसंकल्प ब) शेअर मार्केट
क) जी.डी.पी. ड) यापैकी सर्व
- ११) आवाजाच्या स्वरनियमनाचे ——— हे घटक आहे.
अ) शक्ती ब) अंतर
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- १२) टी. आर. पी. सोबत ——— ही संस्था जोडली गेली आहे.
अ) बार्क ब) इनटॅम
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- १३) दृश्य संवादाचा ——— हा एक भाग नाही.
अ) रंग ब) पात्र
क) चिन्हे ड) यापैकी नाही
- १४) स्टोरी बोर्ड ही संज्ञा ——— मध्ये वापरतात.
अ) व्हॉइस रेकॉर्डिंग ब) व्हॉइस एडिटिंग
क) चित्रीकरण ड) यापैकी सर्व
- १५) ——— हा चांगल्या संहितेचे वैशिष्ट्य नाही.
अ) उद्देश्य ब) गुंतागुंत
क) परिचयात्मकता ड) यापैकी सर्व
- १६) बी. आर. न्यूज ही ——— प्रकारची वाहिनी आहे.
अ) स्थानिक ब) प्रादेशिक
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही

प्र.३ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१३

- अ) 'स्टुडिओमधील प्रकाश योजना' या विषयावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
ब) दृक संवादाची व्याख्या करा. उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
क) 'टीव्हीवरील कार्यक्रम निर्मितीमध्ये संशोधनाचे महत्त्व' या विषयावरती लिहा.
ड) अँकरची बातमीच्या सादरीकरणातील भूमिका काय असते?

- इ) दूरचित्रवाणीसाठी मेकअप यावरती लिहा.
ई) स्टुडिओमधील प्रकाशयोजनेचे प्रकार कोणते आहेत?

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६
- अ) स्टुडिओमध्ये कोणती साधने असतात?
ब) दूरचित्रवाणीवरील बातमीसाठी क्रीडा वार्ताकनावर सविस्तर लिहा.
क) ट्रायपॉड म्हणजे काय?
ड) पीस टू कॅमेरा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १६
- अ) टीव्हीवरील कार्यक्रमांच्या विविध स्वरूपांची उदाहरणांसह चर्चा करा.
किंवा
ब) टीव्हीसाठी कार्यक्रम निर्मितीचे टप्पे कोणते आहेत?
- प्र.५ टीव्ही स्टुडिओच्या विविध विभागांची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा. १६

Set	P
-----	---

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS)
Examination: October/November - 2025
Television Journalism and Production (MA23401)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) In ENG 'G' stands for _____.
a) Gathering
b) Gadget
c) Group
d) None of these
- 2) _____ shot mostly used in TV news.
a) Mid Shot
b) Long shot
c) Close Up Shot
d) None of these
- 3) _____ is the part of TV studio.
a) Green Room
b) Light Room
c) PCR Room
d) All of these
- 4) Movement of lens is known as _____.
a) Pan
b) Zoom
c) Tilt
d) None of these
- 5) Tarak Mehta Ka Ulta Chashma is _____ type of Programme.
a) Sitcom
b) Reality Show
c) Both a) and b)
d) None of these
- 6) Discovery is _____ type of channel.
a) News
b) Documentary
c) Both a) and b)
d) None of these
- 7) _____ is not a type of lighting use in TV programme production.
a) Low Key
b) High Key
c) Back Light
d) None of these
- 8) _____ make up use in TV news anchoring.
a) Basic Makeup
b) Bridal Makeup
c) Character Makeup
d) None of these
- 9) A series of frames means _____.
a) Scene
b) Shot
c) Angle
d) None of these

- 10) _____ element is the part of economic reporting.
a) Budget
b) Share Market
c) G.D.P.
d) All of these
- 11) _____ is the element of voice modulation.
a) Power
b) Space
c) Both a) and b)
d) None of these
- 12) _____ organization is associated with TRP.
a) BARC
b) INTAM
c) Both a) and b)
d) None of these
- 13) _____ is not a part of visual communication.
a) Colour
b) Characters
c) Signs
d) None of these
- 14) Story Board term used in _____.
a) Voice Recording
b) Voice Editing
c) Shooting
d) None of these
- 15) _____ is not a characteristic of good script.
a) Purpose
b) Complexity
c) Familiarity
d) All of these
- 16) BR News is _____ type of channel.
a) Local
b) Regional
c) Both a) and b)
d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- Write a short note on 'Studio Lighting'.
- Define Visual Communication. Explain it with example.
- Write on topic 'Importance of research in TV programme production'.
- What is the role of an Anchor in news presentation?
- Write on a make up for Television.
- What are the types of studio lighting?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- What properties TV studio has in it?
- Elaborate sports reporting for TV news.
- What is a tripod?
- Explain the concept of piece to camera.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One)

16

- a) Discuss various formats of TV programmes with examples.

OR

- b) What are the phases of TV programme production?**

Q.5 Explain the structure and functions various sections of TV studio.

16

Set

P

M.A. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Advertising and Social Marketing (MA23402)

वार, दिनांक : गुरुवार, ३०-१०-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१३

- १) जाहिरातीचा शब्दशः अर्थ ——.

अ) विशेष माहिती	ब) संदेश
क) प्राप्तकर्ता	ड) प्रेषक
- २) NECC पूर्णरूप ——.

अ) राष्ट्रीय अंडी समन्वय समिती	ब) राष्ट्रीय अंडी समिती समन्वय
क) नॅशनल एग कॉन्ट्रॅक्ट कंपनी	ड) यापैकी नाही
- ३) —— जाहिरातीचा प्रकार फक्त टीव्ही किंवा रेडिओवर लागू आहे.

अ) प्लग-इन	ब) अडव्होरीयाल
क) गेटफोल्ड	ड) ऑनलाइन
- ४) —— वर्गीकृत जाहिरातीचा प्रकार नाही.

अ) हरवले आणि सापडले	ब) हरवलेले
क) दूर आणि ट्रॅव्हल्स	ड) कार्यक्रम आणि वार्षिक कार्यक्रम
- ५) विशिष्ट उत्पादन किंवा सेवेच्या वतीने विशिष्ट समन्वित जाहिरात प्रयत्न जे विशिष्ट कालावधीसाठी विस्तारित करतात ——.

अ) मोहीम	ब) चाचणी
क) विपणन	ड) व्यावसायिक
- ६) —— जाहिरातीचा हेतू आहे.

अ) जनसामान्यांवर प्रभाव टाकण्यासाठी	ब) उत्पादनाच्या विक्रीला प्रोत्साहन देण्यासाठी
क) अ आणि ब दोन्ही	ड) काहीही नाही

- ७) वर्गीकृत जाहिराती नेहमी लिहिल्या जातात ——.
 अ) कंसात ब) १०-१२ पैरा
 क) बॉक्सच्या आत ड) काहीही नाही
- ८) —— जाहिरात आणि विपणनाचे जनक होते.
 अ) डेव्हिड ओगिल्वी ब) मार्कोनी
 क) इवे ली ड) काहीही नाही
- ९) —— व्यवसाय ते व्यवसाय विपणनासाठी सोशल नेटवर्क सर्वात लोकप्रिय मानले जाते.
 अ) फेसबुक ब) ओरकुट
 क) व्हाटसप ड) लिंकडइन
- १०) कंपनीमध्ये सोशल मार्केटिंग योजना कोणाकडे असावी?
 अ) विपणन प्रमुख ब) CEO
 क) अध्यक्ष ड) अ आणि ब दोन्ही
- ११) सोशल नेटवर्क्स प्रामुख्याने —— आयोजित केले जातात.
 अ) लोक ब) ब्रँड
 क) चर्चा ड) स्वारस्य
- १२) एन.जी.ओ. चा अर्थ —— आहे.
 अ) गैर-सरकारी संस्था ब) नवीन सरकारी संस्था
 क) बातम्या गोळा करणारी संस्था ड) काहीही नाही
- १३) पिक्सेलची जास्त संख्या आपल्याला —— प्रतिमा देते.
 अ) उत्तम ब) सर्वात वाईट
 क) लहान ड) काहीही नाही
- १४) —— मध्ये सोशल मार्केटिंग ही एक वेगळी शाखा म्हणून अस्तित्वात आली.
 अ) १९७० ब) १९८०
 क) २००० ड) २०२२
- १५) —— डिझाइनर बहुतेकदा जाहिरातीसारख्या विशेष डिझाइन सेवेमध्ये काम करतात.
 अ) ग्राफिक ब) चिन्ह
 क) ब्रँड ड) काहीही नाही
- १६) एफएसआय पूर्ण फॉर्म ——.
 अ) फ्री स्टँडिंग इन्सर्ट ब) फ्री स्टँड फोरम
 क) फ्रेश सोशल इंटरनेट ड) काहीही नाही

- प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १६
- अ) पोस्टल मार्केटिंग
 - ब) सेवा जाहिरात
 - क) संकल्पना
 - ड) ग्राफिक्स
 - इ) बाजार संशोधन
 - ई) माध्यम वैशिष्ट्ये
- प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६
- अ) उत्पादन जाहिरात म्हणजे काय?
 - ब) कॉपी लेखन म्हणजे काय?
 - क) जाहिरातीतील मॉडेलच्या निवडीबद्दल चर्चा करा.
 - ड) ब्रँडचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १६
- अ) सोशल मार्केटिंगचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) जाहिरात अपील काय आहेत?
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १६
- जाहिरात मोहिमेच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS)
Examination: October/November - 2025
Advertising and Social Marketing (MA23402)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 16

- 1) The advertisement literally means _____.
 a) Special Information b) Message
 c) Receiver d) Sender
- 2) NECC long Form _____.
 a) National Egg Coordination Committee
 b) National Egg Committee Coordination
 c) National Egg Contract Company
 d) None of these
- 3) _____ Type of advertisement is applicable only TV or Radio.
 a) Plug-in b) Advertorial
 c) Gatefold d) Online
- 4) _____ is not a type of classified advertisement.
 a) Lost and Found b) Missing
 c) Tours and Travels d) Event and Annual Function
- 5) A specific coordinated advertising effort on behalf of a particular product or service that extends for a specified period of time _____.
 a) Campaign b) Trial
 c) Marketing d) Commercial
- 6) _____ is motive of an Advertisement.
 a) To Influence Masses b) To Promote the Sales of Product
 c) Both a and b d) None of these
- 7) Classified Advertisement are always written _____.
 a) In Bracket b) In 10-12 Para
 c) Inside a Box d) None of these
- 8) _____ was the father of Advertising and Marketing.
 a) David Ogilvy b) Marconi
 c) Ivey Lee d) None of these

- 9) _____ social network is considered the most popular for business-to-business marketing.
- a) Facebook
 - b) Orkut
 - c) WhatsApp
 - d) LinkedIn
- 10) In Company who should own the social marketing plan _____.
- a) Head of Marketing
 - b) CEO
 - c) President
 - d) Both a and b
- 11) Social networks are organized primarily around _____.
- a) People
 - b) Brands
 - c) Discussions
 - d) Interests
- 12) NGO stand for _____.
- a) Non-Government Organization
 - b) New Government Organization
 - c) News Gathering Organization
 - d) None of these
- 13) The higher number of pixels gives us a _____ image.
- a) Better
 - b) Worst
 - c) Smaller
 - d) None of these
- 14) Social marketing came into being as a separate discipline in _____.
- a) 1970
 - b) 1980
 - c) 2000
 - d) 2022
- 15) _____ designers most often work in specialize design service such as advertising.
- a) Graphic
 - b) Symbol
 - c) Brand
 - d) None of these
- 16) FSI full form _____.
- a) Free Standing Insert
 - b) Free Stand Forum
 - c) Fresh Social Internet
 - d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)**16**

- a) Postal Marketing
- b) Service Advertisement
- c) Conceptualization
- d) Graphics
- e) Market research
- f) Media characteristics

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**16**

- a) What is product advertisement?
- b) What is copy writing?
- c) Discuss the selection of model in advertising.
- d) Explain the types of brands.

- Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 16**
a) Explain the importance of Social Marketing.
OR
b) What are advertising appeals.
- Q.5 Answer the following question in detail. 16**
Explain the steps of an advertising campaign.

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - IV) (नवीन/जुना) (CBCS)परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Media Law and Ethics (MA23403)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१३

- १) पी.टी.आय. यु. एन.आय. आणि इतर वृत्तसंस्था ——— दरम्यान बंद होत्या.
 अ) आणीबाणी ब) दुसरे महायुद्ध
 क) स्वातंत्र्य चळवळ ड) यापैकी नाही
 - २) केबल टेलिव्हिजन नियमन कायदा ——— मध्ये लागू करण्यात आला.
 अ) २००० वर्षी ब) २००५ वर्षी
 क) १९९५ वर्षी ड) यापैकी नाही
 - ३) ——— हे भारतीय संविधानाचे कलम अस्पृश्यता निर्मुलनाशी संबंधित आहे.
 अ) कलम १८ ब) कलम १७
 क) कलम १९ ड) यापैकी नाही
 - ४) मजेठिया वेतन मंडळाची स्थापना २००७ मध्ये ——— साठी करण्यात आली.
 अ) जनसंपर्क व्यावसायिक ब) जाहिरात संस्थेचे कर्मचारी
 क) श्रमिक पत्रकार ड) यापैकी नाही
 - ५) ——— भारतात सध्या मूलभूत अधिकार आहेत.
 अ) पाच ब) सहा
 क) सात ड) यापैकी नाही
 - ६) बेनेट आणि कोलमन कंपनीने ——— ला सर्वोच्च न्यायालयात आव्हान दिले आहे.
 अ) श्रमिक पत्रकार कायदा
 ब) जीवनावश्यक वस्तू कायदा
 क) किंमत व पृष्ठे अनुसूची कायदा
 ड) यापैकी नाही

- ७) भारतीय राज्यघटनेत किती प्रकारच्या आणीबाणी मांडण्यात आल्या आहेत?
 अ) तीन ब) सहा
 क) चार ड) यापैकी नाही
- ८) आणीबाणीची घोषणा ——— अंतर्गत केली जाऊ शकते.
 अ) कलम २२१ ब) कलम २५२
 क) कलम १०५ ड) यापैकी नाही
- ९) माहितीचा अधिकार कायदा ——— मध्ये लागू झाला.
 अ) २००० ब) २०१०
 क) २००५ ड) यापैकी नाही
- १०) भारताच्या संविधान सभेने ——— रोजी भारतीय राज्यघटना स्वीकारली.
 अ) २६ नोव्हेंबर १९४९ ब) २६ जानेवारी १९५०
 क) २६ डिसेंबर १९५० ड) यापैकी नाही
- ११) भारतीय राज्यघटना प्रारंभ होण्याच्या वेळी ——— भागांमध्ये विभागली गेली होती.
 अ) वीस ब) बावीस
 क) पंचवीस ड) यापैकी नाही
- १२) श्रमिक पत्रकारांसाठी ——— या वर्षी कायदा करण्यात आला.
 अ) १९५३ वर्षी ब) १९५७ वर्षी
 क) १९५५ वर्षी ड) यापैकी नाही
- १३) भारतीय संविधानाच्या ——— अंतर्गत अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याची हमी आहे.
 अ) कलम २१ ब) कलम ७१
 क) कलम १९ ड) यापैकी नाही
- १४) न्यायालयाचा अवमान कायदा प्रथम ——— वर्षात लागू करण्यात आला.
 अ) १९२३ वर्षी ब) १९२० वर्षी
 क) १९१४ वर्षी ड) यापैकी नाही
- १५) चित्रपटांचे प्रमाणपत्र ——— कायद्यांतर्गत येते.
 अ) सिनेमॅटोग्राफी कायदा १९५२ ब) सिनेमॅटोग्राफी कायदा १९५०
 क) सिनेमॅटोग्राफी कायदा १९५५ ड) यापैकी नाही
- १६) प्रसाद भारती कायदा ——— पासून लागू करण्यात आला.
 अ) १९७९ वर्षी ब) १९९५ वर्षी
 क) १९९० वर्षी ड) यापैकी नाही

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) १६
- अ) श्रमिक पत्रकार म्हणजे काय?
- ब) सायबर कायद्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- क) माध्यम कायद्यांचा इतिहास याविषयी लिहा.
- ड) काही महत्त्वाच्या प्रकारणांच्या मदतीने न्यायालयाच्या अवमान कायद्याचे वर्णन करा.
- इ) पहिला वृत्तपत्र आयोग यावर प्रकाश टाका.
- ई) कॉपी राईट यावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) १६
- अ) माहिती अधिकार कायदा २००५ च्या वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा?
- ब) सेंट्रल बोर्ड ऑफ फिल्म सर्टिफिकेशन' या विषयावरती सविस्तर टिप लिहा.
- क) शासकीय गुप्ततेचा कायदा १९२३ यावरती प्रकाश टाका.
- ड) जाहिरातीच्या प्रसारण संबंधीचे नियम कोणते आहेत?
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १६
- अ) 'भारतीय राज्यघटनेच्या निर्मितीचा इतिहास' या विषयावरती सविस्तर टिप लिहा.
- किंवा
- ब) महिलांचे असभ्य प्रतिनिधित्व (प्रतिबंध) अधिनियम १९८६ च्या तरतुदी काय आहेत?
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १६
- मूलभूत अधिकारांचे महत्त्व काय आहे?

Seat No.	
----------	--

Set **P**

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS)
Examination: October/November - 2025
Media Law and Ethics (MA23403)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**16**

- 1) PTI, UNI and other news agencies were closed during _____.
 a) Emergency b) Second World War
 c) Freedom struggle d) None of these
- 2) Cable Television Regulation Act was enacted in _____.
 a) Year 2000 b) Year 2005
 c) Year 1995 d) None of these
- 3) _____ article of Indian constitution deals with abolition of untouchability.
 a) Article 18 b) Article 17
 c) Article 19 d) None of these
- 4) Majethia wage board was constituted for in the year 2007 for _____.
 a) PR Professional b) Ad Agency Workers
 c) Working Journalists d) None of these
- 5) _____ Fundamental Rights are there in India at present.
 a) Five b) Six
 c) Seven d) None of these
- 6) Bennett and Colman Company has challenged _____ in Supreme Court.
 a) Working Journalist Act b) Essential Commodities Act
 c) Price & Page Schedule Act d) None of these
- 7) _____ types of Emergencies have been visualized in the Constitution of India.
 a) Three b) Six
 c) Four d) None of these
- 8) The proclamation of emergency can be made under _____.
 a) Article 221 b) Article 252
 c) Article 105 d) None of these

- 9) Right to information act came into force in _____.
a) 2000 b) 2010
c) 2005 d) None of these
- 10) The Constituent Assembly of India adopted the Constitution of India, on _____.
a) 26 November 1949 b) 26 January 1950
c) 26 December 1950 d) None of these
- 11) At the time of commencement Indian constitution was divided in _____ parts.
a) Twenty b) Twenty two
c) Twenty five d) None of these
- 12) The law for working journalists has been passed in the year _____.
a) Year 1953 b) Year 1957
c) Year 1955 d) None of these
- 13) The freedom of expression is guaranteed under _____ of Indian Constitution.
a) Article 21 b) Article 71
c) Article 19 d) None of these
- 14) Contempt of Court act was enacted for the first time in the _____ year.
a) Year 1923 b) Year 1920
c) Year 1914 d) None of these
- 15) Certification of films came under _____ act.
a) Cinematography Act 1952 b) Cinematography Act 1950
c) Cinematography Act 1955 d) None of these
- 16) Prasar Bharati Act was implemented from _____.
a) Year 1997 b) Year 1995
c) Year 1990 d) None of these

Q.2 Write short answer. (Any Four)

16

- a) What is working journalist?
- b) Explain importance of cyber laws.
- c) Write history of media laws.
- d) With the help of some important cases describe the contempt of Court Act.
- e) Throw light on first press commission.
- f) Write short note on 'Copy Right'.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- Discuss the silent features Right to Information Act 2005?
- Write a detail note on 'Central Board of Film Certification'.
- Throw light on the official secrets act 1923.
- What are the rules regarding the broadcasting of advertisement?

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 16

a) Write a detail note on 'History of Creation of the Constitution of India'.

OR

b) What are the provisions of Indecent Representation of Women (Prohibition) Act 1986?

Q.5 Answer the following questions in detail. 16

What is the significance of fundamental rights?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Online Journalism and Social Media Management (MA23407)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०४-११-२०२५
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१६

- १) खालीलपैकी सोशल नेटवर्किंग ॲप कोणते?

अ) कू	ब) दैनिक सकाळ
क) एबीपी माझा	ड) मोझीला फायरफॉक्स
- २) डिजिटल संवादात अभिप्राय (फीडबॅक) — असतो.

अ) तात्काळ	ब) विलंबित आणि अप्रत्यक्ष
क) थेट	ड) झटपट आणि तीक्ष्ण
- ३) होमपेज — आहे.

अ) विश्वकोश लेखांची अनुक्रमणिका
ब) जिथे सर्व इंटरनेट डेटा संग्रहित केला जातो
क) इंटरनेट प्रवेशासाठी आवश्यक
ड) वेबसाइटचे पहिले पृष्ठ
- ४) सॅम पित्रोदा हे कशाशी संबंधित आहेत?

अ) चित्रपट	ब) राजकारण
क) दूरसंचार	ड) यापैकी नाही
- ५) भारतात पहिले ई-वृत्तपत्र कोणी सुरु केले?

अ) इंडियन एक्सप्रेस	ब) टाईम्स ऑफ इंडिया
क) द हिंदू	ड) यापैकी नाही
- ६) देशाचे विद्यमान केंद्रीय माहिती व प्रसारण मंत्री कोण?

अ) नरेंद्र मोदी	ब) सरकार बल्लभभाई पटेल
क) प्रकाश जावडेकर	ड) अनुराग ठाकुर

- ७) 'सायबर स्पेस' चा संबंध खालीलपैकी कशाशी आहे?
 अ) गुन्हेगारी ब) राजकारण
 क) वर्ल्ड वाईड वेब ड) मोबाईल
- ८) विकिलिक्स हे कशाचे उदाहरण आहे?
 अ) शोध पत्रकारिता ब) विकास पत्रकारिता
 क) पीत पत्रकारिता ड) गुन्हे पत्रकारिता
- ९) खालीलपैकी कोणाला मायक्रो ब्लॉगिंग स्थळ म्हणूनही ओळखले जाते?
 अ) फेसबुक ब) ट्विटर
 क) कू ड) यापैकी सर्व
- १०) स्प्रेक्टम संदर्भातील कोणता घोटाळा उघडकीस आला?
 अ) टू-जी स्प्रेक्टम ब) थ्री-जी स्प्रेक्टम
 क) फोर-जी स्प्रेक्टम ड) फाईव्ह-जी स्प्रेक्टम
- ११) खालीलपैकी सर्च इंजिन कोणते?
 अ) व्हॉट्सअप ब) फेसबुक
 क) गुगल क्रोम ड) नोकिया
- १२) लाईव्ह स्ट्रीमिंग म्हणजे काय?
 अ) इंटरनेटद्वारे थेट प्रसारण ब) व्हिडीओद्वारे प्रसारण
 क) व्हिडीओ एडिटिंग ड) यापैकी नाही
- १३) फेसबुकची स्थापना कधी झाली?
 अ) ४ फेब्रुवारी २००४ ब) १० जानेवारी २०१४
 क) १ मार्च १९९९ ड) यापैकी नाही
- १४) फेसबुकचे सध्याचे कार्यकारी संचालन कोण आहेत?
 अ) मार्क झुकेरबर्ग ब) कार्ल मार्क्स
 क) डोनाल्ड ट्रम्प ड) यापैकी नाही
- १५) माध्यम एकीकरणाचे खालीलपैकी उदाहरण कोणते?
 अ) रेडिओ ब) वृत्तपत्र
 क) स्मार्टफोन ड) यापैकी नाही
- १६) ट्विटरचे संस्थापक कोण आहेत?
 अ) जॅक डोर्सी ब) डोनाल्ड ट्रम्प
 क) मार्क झुकेरबर्ग ड) वरीलपैकी काहीही नाही

- प्र.२ संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) १६
- अ) सोशल मीडिया
 ब) ब्लॉगिंग
 क) ओटीटी
 ड) मीडिया कन्व्हर्जन्स
 इ) मोबाईल कम्युनिकेशन
 ई) न्यूज प्लो
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६
- अ) डिजिटल पत्रकारितेत मजकूर नियोजनाचे असलेले महत्त्व याची चर्चा करा.
 ब) डिजिटल पत्रकारितेसाठी कोणती कौशल्ये अंगी असायला हवीत याचा शोध घ्या?
 क) मीडिया कन्व्हर्जन्स ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) इंटरनेटचा उगम आणि विकास लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १६
- अ) भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य म्हणजे काय? समाज माध्यमातून त्याचा गैरवापर होतो का याची सविस्तर चर्चा करा.
 किंवा
 ब) नागरिक पत्रकारितेचे स्वरूप आणि महत्त्व सांगा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १६
- डिजिटल पत्रकारितेद्वारे माहिती, शिक्षण आणि मनोरंजन ही उद्दिष्ट्ये साध्य होतात का याची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS)
Examination: October/November - 2025
Online Journalism and Social Media Management (MA23407)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

16

- 1) Which of the following is a social networking app?
 - a) Koo
 - b) Daily Sakal
 - c) ABP Maza
 - d) Mozilla Firefox
- 2) Feedback is _____ in Digital Communication.
 - a) Immediate
 - b) Delayed and indirect
 - c) Direct
 - d) Instant and sharp
- 3) A homepage is _____.
 - a) An index of encyclopedia articles
 - b) Where all internet data is stored
 - c) Required for access to the internet
 - d) The first page of a website
- 4) What is Sam Pitroda related to?
 - a) Movies
 - b) Politics
 - c) Telecommunications
 - d) None of these
- 5) Who started the first e-newspaper in India?
 - a) Indian Express
 - b) Time of India
 - c) The Hindu
 - d) None of these
- 6) Who was the current Union Minister of Information and Broadcasting?
 - a) Narendra Modi
 - b) Sardar Vallabhbhai Patel
 - c) Prakash Javadekar
 - d) Anurag Thakur
- 7) 'Cyberspace' is related to which of the following?
 - a) Crime
 - b) Politics
 - c) World Wide Web
 - d) Mobile
- 8) WikiLeaks is an example of what?
 - a) Investigative journalism
 - b) Development journalism
 - c) Yellow journalism
 - d) Crime journalism

- 9) Which of the following is also known as a micro-blogging site?
 - a) Facebook
 - b) Twitter
 - c) Koo
 - d) All of these
- 10) Which of these scams has come to light?
 - a) 2-G spectrum
 - b) 3-G spectrum
 - c) 4-G spectrum
 - d) 5-G spectrum
- 11) Which of the following is a search engine?
 - a) WhatsApp
 - b) Facebook
 - c) Google Chrome
 - d) Nokia
- 12) What is Live streaming?
 - a) Broadcast via the Internet
 - b) Broadcast via video
 - c) Video editing
 - d) None of these
- 13) When was Facebook founded?
 - a) 4 February 2004
 - b) 10 January 2014
 - c) 1 March 1999
 - d) None of these
- 14) Who is the current Executive Director of Facebook?
 - a) Mark Zuckerberg
 - b) Karl Marx
 - c) Donald Trump
 - d) None of these
- 15) Which of the following is an example of Media Convergence?
 - a) Radio
 - b) Newspaper
 - c) Smartphone
 - d) None of these
- 16) Who is the founder of Twitter?
 - a) Jack Dorsey
 - b) Donald Trump
 - c) Mark Zuckerberg
 - d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- a) Social Media
- b) Blogging
- c) OTT
- d) Media Convergence
- e) Mobile Communication
- f) News Flow

Q.3 Answer the following question. (Any Two)

16

- Discuss the importance of content planning in digital journalism.
- Trace the essential skills to a reporter in digital age?
- Explain the concept of Media Convergence.
- Write the origin and development of internet.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 16

a) What is freedom of speech and expression? Discuss in detail whether it is abused through Social Media.

OR

b) Explain the nature and importance of citizen journalism.

Q.5 Answer the following questions in detail. 16

Discuss whether the goals of information, education and entertainment are achieved through digital journalism.